

1981/82:170

Tisdagen den 8 juni em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

7 § Regionalpolitiken (forts.)

Fortsattes överläggningen om arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:23.

Anf. 85 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Vpk har under flera år drivit frågan om inrättande av ett regionalt utvecklingsinstitut för Norrland. Vi kan nu notera att detta har krönts med framgång. Visserligen kallas det "ett centrum för regionalpolitisk forskning", men namnet är ju inte det väsentligaste, utan det viktiga är att något händer på detta område. Också nu aktuell motion avstyrks, men detta kan vi ta med ro, eftersom yrkandet i vår motion till mycket stor del har tillgodosetts.

Nu räcker det givetvis inte med forskning för att vi skall komma till rätta med de problem som råder i dessa regioner. Västerbotten har en hög arbetslöshet, och kommunerna brottas med stora problem. I en del kommuner är marginalen till att hela samhällsapparaten skall undergrävas och slås ut liten.

I vissa kommuner är uppåt 10 % arbetslösa. Den siffran skulle vara mycket högre, om inte många hade "stoppats undan" genom förtidspensionering. Personer med förtidspension uppgår till 7,1 % av länets befolkning i åldern 16-64 år. Om man lägger samman siffrorna för dem som är öppet arbetslösa, dem som sysselsätts i beredskapsarbete, den dolda arbetslösheten samt dem som blivit förtidspensionärer av arbetsmarknadsskäl, skulle den verkliga situationen på arbetsmarknaden framträda. Det skulle betyda att regeringen inte ens skulle kunna beträda den bräckliga räddningsplanka som deras hänvisning till andra länders arbetslöshet utgör. Vi har aldrig accepterat åberopandet av andra länders arbetslöshet som svar till de människor som i dag tvingas gå arbetslösa eller till de kommuner som i dag ser sin existens hotad. Vad dessa människor och deras hemkommuner väntar på, och har rätt

att kräva, är kraftfulla åtgärder och insatser för att förbättra situationen. Detta understryks också i Länsprogram 80 för Västerbottens län.

De svåra sysselsättningsproblemen har medfört att en mängd olika förslag till åtgärder har utarbetats i länet. Utöver länsmyndighetens program har tillsatta grupper, bl. a. i de fackliga organisationerna, lagt ner stor möda på att utarbeta konkreta förslag till åtgärder.

Dessa förslag är värda ett bättre öde än att bara stanna på papperet. Redan nu görs stora insatser på både lokal och regional nivå för att bekämpa arbetslösheten. Ännu mera skulle kunna göras, om inte de borgerliga partierna och socialdemokraterna fått för sig att kommuner och landsting har för mycket pengar och därför vill undandra dessa 3,5 miljarder kronor.

I motion 1498 har jag redovisat några utarbetade förslag, vilka skulle kunna utgöra riktade åtgärder för att bekämpa arbetslösheten. Bl. a. har en arbetsgrupp inom Statsanställdas förbund i Vännäs lagt fram ett förslag till investeringar som innebär en upprustning av kollektivtrafiken. I länet finns ett antal mindre malmförekomster som lämpar sig för smågruvdrift. Det finns också ett stort behov av skogsvårdsåtgärder i länet. Det är en form av beredskapsarbeten som kostar litet, eftersom kostnaderna utöver lönerna är små. Min hemställan i motionen är att frågan om särskilda åtgärder för att stimulera sysselsättningen i länet skall upptas till skyndsam prövning.

Med anledning av denna motion hänvisar utskottet till att behovet av insatser i länet kommer till uttryck i förslaget till stödområdesindelning. Menar utskottet med detta, att det uttrycks genom att Umeå kommun hamnar utanför stödområdet och att bidragen sänks i vissa kommuner? Vidare anser utskottet att de förslag till projekt som förs fram i motionen bör kunna utföras inom ramen för länsplaneringsarbetet. Med anledning av detta vill jag bara hänvisa till länsplaneringens framhållande av kraftfulla statliga insatser.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till motion 1498.

Jag skall avsluta med några ord om en annan fråga. Utskottet understryker vikten av att frågan om lokaliseringen av den centrala rennäringsadministrationen från Jönköping utreds skyndsamt. Jag vill här hänvisa till det telegram som arbetsmarknadsutskottet har erhållit från samerna. Där heter det: "Ett eventuellt beslut att lokalisera Lantbruksstyrelsens rennäringsenhet till Jokkmokk skulle strida mot samernas landsmötes uttalade vilja." Deras uttalade vilja är att denna enhet lokaliseras till Umeå, och jag har velat få samernas synpunkt i denna fråga noterad till protokollet.

Jag vill till sist också anförda följande citat ur telegrammet: "Riksdagsbeslut i samefrågor, som direkt strider mot samernas uttalade vilja, hör en förgången tid till." Jag vill framhålla att Filip Johansson nog drog för långtgående slutsatser av utskottets skrivning angående lokaliseringen till Jokkmokk.

Anf. 86 ARNE NYGREN (s):

Herr talman! Industriminister Nils G. Åsling kan knappast, som norrlänning och som statsråd med ansvar för regionalpolitiken, känna någon

tillfredsställelse med den avveckling som skogslänen genomgått under senare delen av 1970-talet.

Det var stora förhoppningar – inte minst i skogslänen – som knöts till de löften som herr Åslings parti ställde ut inför 1976, det val som förde herr Åsling till uppgiften som ansvarig för att omsätta centerns vallöften i praktisk politik.

400 000 nya arbetstillfällen, till stor del i industrin, lovade centern, och en regionalpolitik som skulle förstärkas och inriktas på att "människor i alla delar av landet får tillgång till allsidig sysselsättning".

När industriministern, med dessa vallöften i minnet, nu summerar vad som hänt regionalpolitiskt i skogslänen efter 1976 måste resultatet ge anledning till eftertanke och självvrannsakan.

Enbart under den senare delen av 1970-talet förlorade de sju skogslänen 12 000 industrijobb. I jord- och skogsbruket försvann 7 500 arbeten och i byggverksamheten 6 000 arbetstillfällen. Minskade gjorde också sysselsättningen inom varuhandeln, samfärdseln, post, tele osv. T. o. m. mjölkproducenterna i skogslänen minskade med ungefär en fjärdedel under de borgerliga regeringsåren i slutet på 1970-talet.

Så blev det alltså med det centerpartistiska löftet från 1976 att "människor i alla delar av landet" skulle få "tillgång till allsidig sysselsättning".

Nils G. Åsling och övriga borgerliga Norrlandspolitiker begriper säkert varför nu tydligen väljarna i norr flyr de borgerliga partierna medan socialdemokraterna, enligt de aktuella opinionsmätningarna, har ett enormt väljarstöd i skogslänen.

Men hur dystra redovisningarna än är, rubbar de inte den borgerliga regeringen eller den borgerliga majoriteten i arbetsmarknadsutskottet. I majoritetens skrivning finns ingenting av förståelse för de synpunkter och krav som vi – 14 socialdemokrater från skogslänen – framfört i motion 2295.

Att så gott som alla beskrivningar av verksamheter – i motsats till siffrorna för arbetslösheten – visar på en klart nedåtgående trend under senare delen av 1970-talet hindrar inte utskottets majoritet att betygsätta den förda regionalpolitiken så, att den "haft viss effekt".

Vilken är då den effekten? skulle jag vilja fråga. Hade vi inte under senare delen av 1970-talet – tack vare den tidigare stabila samhällsekonomin – haft resurser att skapa ny sysselsättning i den gemensamma sektorn, i kommuner och landsting, skulle skogslänen ha fått ett minus i sysselsättningen på drygt 23 000 arbetstillfällen under de borgerliga regeringsåren.

Klart är att skogslänen inte har sett något positivt resultat av regionalpolitiken de senaste sex åren. Nu kan vi konstatera att skogslänen har ett behov av drygt 40 000 nya arbetstillfällen, om vi i den delen av landet skall kunna få en sysselsättningsgrad, som är jämlik med det övriga rikets. 33 000 av dessa arbeten behövs för kvinnor. Någon nyetablering eller omlokalisering av sysselsättningen till skogslänen – i likhet med den vi minns från de socialdemokratiska regeringsåren på 1970-talet – har vi inte fått. Det vi kommer att minnas av borgerlig regionalpolitik 1976–1982 blir att man två

gångar ändrade stödområdesgränserna, att man justerade ned stödvillkoren, att man prutade på lokaliseringsstödet och att man kraftigt minskade fraktsstödet. Till detta kommer nu att man inte längre skall medge att vissa utvecklingsområden i skogslänen – Umeå, Sundsvall m. fl. – skall ha någon extra stödattraktion i kampen med t. ex. Stockholm och andra centra i riket om viktiga lokaliseringsprojekt som bara centra kan tävla om. Ännu en åtgärd, klart skogslänsfientlig, är på gång.

Mot denna bakgrund är det inte överraskande att vi nu kan summera att skogslänen har drygt 46 000 arbetslösa, nära 17 000 i beredskapsarbete, 28 000 i olika former av arbetsmarknadsutbildning, anställning med lönebidrag m. m. samt dessutom drygt 77 000 förtidspensionerade. Totalt är alltså i dag 168 000 människor i skogslänen utanför den reguljära arbetsmarknaden eller för tidigt utslagna från arbetsmarknaden. Vad centern lovade 1976 var att prioritera skogslänen och låta storstadsområdena stå tillbaka. Det har blivit tvärtom. Stockholm har bara hälften så hög arbetslöshet som rikets genomsnitt samtidigt som befolkningen i Stockholm under de borgerliga regeringsåren ökat dubbelt mer än vad som är genomsnittligt för riket. För skogslänen är förhållandet det motsatta.

I vår motion 2295 redovisade vi skogslänets behov av åtgärder, men också de många lovande förutsättningarna. Skogslänen har stora råvarutillgångar för skogs-, gruv- och energiproduktion. Vi har god tillgång till välutbildad arbetskraft, och vi har ett gott kunnande. Vad vi behöver är en stor portion riskvilligt kapital – som kan satsas också i skogslänen. Det kapitalet hoppas vi få genom löntagarfonderna. Dessutom behöver vi en regering, beredd att driva en aktiv näringspolitik och en målmedveten regionalpolitik. Det hoppas vi få efter höstens val.

För dagen får vi glädja oss åt att vi av socialdemokraterna i arbetsmarknadsutskottet har fått ett helhjärtat stöd för våra motionskrav från skogslänen – i reservation 48 om förstärkta styrinstrument i regionalpolitiken och i reservation 73 om motiven för nödvändiga aktiva åtgärder i skogslänen. Stöd, i tio reservationer, har också socialdemokraterna i utskottet gett för återplacering av hela skogslänsområdet i stödområdet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 48 och 73 samt till de här nämnda reservationerna, där det föreslås återplacering av hela skogslänsområdet i stödområdet.

I detta anförande instämde Hagar Normark (s).

Anf. 87 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Efter Arne Nygrens inlägg finns det anledning att något redovisa hur utvecklingen i skogslänets glesbygd var under den socialdemokratiska regeringstiden. Men låt mig först redogöra för utvecklingen i Västerbottens län.

Under tiden 1965–1970 minskade antalet invånare i glesbygden med 11 395. Perioden 1970–1975 var det en minskning på 5 085, medan det under perioden med icke-socialistisk regering i landet är en minskning med 1 249.

Om vi studerar utvecklingen i skogslänen totalt sett, som Arne Nygren var inne på, finner vi att andelen invånare som bodde i glesbygd minskade med hela 64 745 människor under tiden 1965–1970. Minskningen under 1970–1975 var 29 679.

Det är för det första förvånande att Arne Nygren har glömt att ta med de här siffrorna i sin motion. För det andra tycker jag att det hade varit ärligare av honom att också nämna utvecklingen under den första delen av 1970-talet. Men det är så svårt för socialdemokraterna att redovisa sådant i debatterna, för alla olyckor i det här landet har enligt deras mening inträffat efter den valseger som de icke-socialistiska partierna fick 1976. Jag tycker inte att utvecklingen i Västerbotten under den tid som socialdemokraterna hade regeringsmakten är mycket att yvas över.

Låt mig också redovisa siffrorna för arbetslösheten i Västerbottens län. Första kvartalet 1972 var arbetslösheten där 4,4 %. Motsvarande siffra första kvartalet 1982 var 3,9 %. Detta vittnar verkligen om att den regering vi har i dag på alla sätt och vis försöker att bekämpa arbetslösheten och se till att så många människor som möjligt har sysselsättning.

Avslutningsvis vill jag nämna att skillnaden mellan skogslänen och riket i övrigt när det gäller sysselsättningsgraden i åldersgruppen 16–64 år var 4,6 % 1970, medan skillnaden 1979 var 1,9 %. Detta talar för att den politik som har förts under senare delen av 1970-talet har varit framgångsrik.

Anf. 88 ARNE NYGREN (s) replik:

Herr talman! Jag kan kontra Arne Fransson med att påminna om att skogslänens folkmängd har ökat under senare delen av 1970-talet, men inte lika kraftigt som den ökade under de socialdemokratiska regeringsåren på 1970-talet, när den hade ett plus på ungefär 20 000 för hela skogslänsområdet. Den ökning med 17 000–18 000 som nu har ägt rum skall ställas emot vad Arne Fransson glömde att nämna, nämligen att sedan vi fick den första borgerliga regeringen har antalet boende i glesbygd i skogslänen minskat med 11 272. Det bör väl också tas med i bilden. Norrbotten har mist 3 138 av de boende i glesbygdensområdet, Västerbotten har mist 1 836, Västernorrland 645, Jämtland 2 853, Kopparberg 154 och Värmland 3 064. Det enda län som visar en plussiffra, men en mycket liten sådan, är Gävleborg. Där är det en ökning med 411.

Jag tror att man skall redovisa en mera fullständig bild av det som har hänt i Norrland och inte rycka ut enstaka siffror, som Arne Fransson gjorde. Jag medger gärna att Västerbotten inte är det skogslän som har drabbats hårdast av den borgerliga politiken under de här åren. Vi har län som har drabbats betydligt hårdare, och jag förstår att Arne Fransson valde att nämna Västerbotten.

Anf. 89 ARNE FRANSSON (c) replik:

Herr talman! Det var inte jag som började att lämna ofullständiga uppgifter – uppgifterna finns i Arne Nygrens motion. Det var det som var anledningen till min replik liksom naturligtvis Arne Nygrens inlägg här i

kammaren. Det är bara att konstatera, Arne Nygren, att under perioden 1970–1975 minskade antalet invånare i glesbygd i skogslänen med 29 679 personer. Det är faktauppgifter. Ställ detta antal mot 11 461, som minskningen var mellan åren 1975 och 1980!

Siffrorna talar ju för sig själva och visar att den förda politiken efter regeringsskiftet 1976 har varit mer positiv för skogslänens glesbygd än den politik som Arne Nygrens partikamrater förde under den tid som de var i regeringsställning. Det är bara att konstatera. Siffrorna talar som sagt för sig själva. Jag behöver inte bryta ner dem på län, utan jag kan ta samtliga skogslän i en klump. Det gjorde jag också.

I en redogörelse, Arne Nygren, bör man redovisa hela perioden och inte välja ut den del som man tycker är lämplig för att bevisa det ena eller det andra.

Anf. 90 ARNE NYGREN (s) replik:

Herr talman! Arne Fransson går ifrån den uppgift som jag lämnade, att under den första delen av 1970-talet ökade skogslänens befolkning med 20 000 och under den senare delen med 17 000–18 000 personer. Det har varit en ökning under den senare delen, men den har varit något mattare än under den förra. Får jag dessutom säga till Arne Fransson att det är ganska naturligt att det inom länen sker en mindre omflyttning i en situation där inga nya arbetstillfällen tillskapas. Människor har ingenstans att flytta inom Norrland, därför att det finns inte några nya arbetstillfällen. Det är det som är resultatet av den borgerliga regionalpolitiken efter 1976.

Anf. 91 EIVOR NILSON (c):

Herr talman! Stina Eliasson och jag har 1981 och 1982 motionerat om behovet av och önskemålet om att ett industricentrum skall lokaliseras till Sveg. Det är därför med stor tillfredsställelse vi har tagit del av propositionens förslag att industricentrum skall etableras i Sveg och att arbetsmarknadsutskottet godtar propositionens förslag om utbyggnad i Sveg och dessutom i Gällivare.

Härjedalens kommun har sedan 1974 aktivt planerat för möjligheter att etablera ett industricentrum och har tack vare detta förutseende möjligheter att genomföra denna lokalisering. Det finns god planering vad gäller markområdet, centralt beläget i nuvarande industriområde och nära järnväg med i övrigt bra vägsystem. Bostadsplaneringen är mycket långt framskriden. Man har byggt flerfamiljshus med 70 lägenheter och planerar nu igångsättningen av etapp två med ungefär lika många lägenheter.

Den sociala servicen såsom barnomsorg, skolor och sjukvård är tillfredsställande utbyggd.

Länsstyrelsens planeringstal för befolkningen i Härjedalen är 13 000–13 500 invånare. Under första delen av 1970-talet gick utvecklingen åt rätt håll. I dag har vi stagnerande utveckling, och därför anser jag att lokalisering av ett industricentrum är av största vikt för att åter få till stånd en positiv befolkningsutveckling i Sveg.

Det finns ortsbunden arbetskraft, men behov föreligger också av nyinflyttning. Under de senaste tio åren har många nyetableringar av företag skett i Norrlandslänen inte minst tack vare stödet till kommunala industrilokaler, som har inneburit att de flesta inlandskommuner har det byggts industrilokaler. I Härjedalen har byggt i Lillhärdal och nu senast i Funäsdalen. Det har dock visat sig att avsaknaden av industritradition gjort det svårt att rekrytera utbildad personal på orten. Jag motionerade därför under allmänna motionstiden om företagsintroduktion och inskolning för lokalt bunden arbetskraft.

I korthet gick mitt förslag ut på att företagen sköter utbildningen. Företagsintroduktion och inskolningstid bör anpassas till individens tidigare utbildning och yrkeserfarenhet och till företagets produkter. Det är därför viktigt att man i god tid kan få vetskap om vilken sorts industrier som kommer att lokaliseras, så att man har möjligheter att planera och förbereda människor för anpassningen till industriarbete. Arbetsförmedlingen har att föreslå arbetssökande till olika företag. Problem med barnpassning och resor utgör i våra områden oftast stora problem, och bl. a. sådana skulle undanröjas om utbildning kunde förläggas på orten.

Herr talman! Jag känner i dag en stor glädje över att ett industricentrum kommer att lokaliseras till Sveg. Jag hoppas att det lyckas etablera expansiva företag och att det visar sig att det innebär den injektion som kommunen har planerat för sedan 1974.

I detta anförande instämde Stina Eliasson (c).

Anf. 92 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! "I Norrland hava vi inom våra gränser ett Indien, blott vi förstå att bruka det." Detta är ett yttrande som tillskrivs Axel Oxenstierna, rikskansler och lagman över Norrland. Många av oss känner till det. Det må vara hur det vill med detta uttryck för 1600-talets svenska kolonisation, men det beskriver ändå hur det hela började.

Människor från andra landsändar upptäckte i Norrland skogen, malmen, vattenkraften och till slut även arbetskraften och såg här en resurspool, som man kunde utvinna rikedomar ur genom insats av kapital. Norrland blev en koloni, och den framstormande industrialismen ändrade icke detta förhållande. Det var först när hundratusentals unga människor under efterkrigstidens högkonjunktur tvingades till de överhettade zonerna söderut som protesterna till slut växte och tvingade makthavarna till olika manövrer.

Vi fick nya ord att tala om, som lokaliseringspolitik och regionalpolitik. Men den här politikens uppgift var inte att stoppa eller hindra koncentrationsprocessen inom näringslivet. Nej, den skulle tvärtom underlätta den fortgående omvandlingen, som ansågs vara ett oundgängligt led i den ekonomiska tillväxtprocessen. Det var den gamla idén, att om man göder kon så mjölkar den bra. Om kapitalet göddes så skulle det mjölka ett överskott, som det var möjligt för makthavarna att använda och dela ut till

människorna, och kanske politiker kunde göra sig populära med den stilen.

Jörn Svensson har här tidigare redogjort för vår syn på den principiella frågan och betonat vikten av att vi nu behöver en helt ny regionalpolitik, som ger samhället verkliga styrmedel för att åstadkomma en planering.

Jag vill säga några ord om – eller snarare göra en illustration till – vpk:s motioner 454 och 1510 om situationen i Västernorrland och Sollefteå. Sedan 1960-talets början har länet förlorat närmare 7 000 arbetstillfällen enbart inom skogsindustrin. Genom sitt beroende av skogsindustrin har också verkstadsindustrin drabbats, på samma sätt som nedgången i byggandet har slagit mot träförädlingsindustrin och annan byggnadsmaterielltillverkning. Länet har mellan 11 000 och 12 000 människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Andelen förtidspensionärer är 30 % högre än rikets genomsnitt och uppgår till över 12 000 personer. En stor del av dessa förtidspensionärer har fått sin pension därför att arbetsmarknaden inte är så utvecklad att den kan suga upp dem.

I Västernorrlands län finns alltså omkring 20 000 människor som inte har ett riktigt arbete – förtidspensioneringen är ju ett raffinerat sätt att dölja arbetslösheten. Regeringen brukar hänvisa till andra länders arbetslöshet och säga att den är högre än vår egen, men då tar man inte hänsyn till att vår – efter hård kamp mot borgerligheten tillkämpade – socialförsäkring i många andra länder inte har sin motsvarighet, och därmed haltar jämförelsen. Det är ju tack vare att vi har kämpat för att få dessa möjligheter till exempelvis förtidspensionering som vi kan få ner statistiksiffrorna beträffande de utslagna. I många andra länder som man jämför med råder inte de förhållandena.

Sollefteå kommun blev förra året känt för Eiserflickornas kamp. Där står nu flera tomma men utmärkta industrilokaler som döda monument över en misslyckad regionalpolitik. Kommunen har 10 % arbetslösa inkl. dem i AMU och beredskapsjobb. I ytterområdena Ramsele och Junsele – tidigare egna kommuner – står 15 % av arbetskraften utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Mellan 1975 och 1980 har Sollefteå förlorat 6 % av jobben i industrisektorn, trots att man har bara hälften av andelen industrijobb i jämförelse med länet i övrigt.

Ser man närmare på inlandet av Norrland kan man tala om början till en tragedi – kanske ett nytt ödesmål. Vi känner till sådana perioder från historien. Relativt välutvecklade samhällen i periferin, med långa pendlingsavstånd till större orter, kommer före år 2000 att mista 40 % av sin befolkning även om inte en enda person flyttar – detta enligt länsstyrelsens framtidsbedömning. Hur blir det då, mina vänner här i riksdagen, med serviceunderlaget? Hur blir det då med tillvaratagandet av skogsråvaran, som vi pratade så mycket om här i går kväll – om människorna försvinner från skogsbygderna? Finns det någon som rejält har besvarat de frågorna?

Lågkonjunkturen har gjort att folk tvingas bo kvar. Industriministern och andra borgerliga talare har använt detta som ett argument när de talat om en lyckad regeringspolitik. Men så snart det blir högkonjunktur kommer ju

suget söderut igen. Att det har blivit stopp hänger ju ihop med lågkonjunkturen. Vad skall människorna ta sig till? Det finns ju inga jobb att få. Och de har ju inte någon glädje av att flytta och byta den ena arbetslöshetskön mot den andra.

Utskottet hänvisar nu, med anledning av mina motioner om åtgärdsprogram för länet och Sollefteå kommun, till att det är kommunen och länet som bör ta fram åtgärdsprogram. Men, herr talman, sådana program är framtagna, både på länsnivå och i kommunen. Och det finns lokaler, som jag nyss sade – moderna, fina fabrikslokaler som står tomma. Vad saknas då? Jo, de finansiella resurserna saknas – eller också är de alldeles för små.

Allt detta visar f. ö. verkligen att frågan om någon form av fonder – samhällsfonder kallar vi det i vpk – är en fråga i tiden. Som vpk föreslagit behöver landet ett samhälleligt industrialiseringsprogram – en nödvändig förnyelse av industrin och ett uppbyggande av nya industrier i framtidsbranscherna.

Jag yrkar härmed bifall till motionerna 1981/82:454 och 1510 om åtgärdsprogram för Västernorrland och Sollefteå.

Slutligen, herr talman, vill jag säga några ord om motion 1981/82:2351 av Stig Olsson. Av någon obegriplig anledning har Timrå kommun placerats utanför stödområdet. Denna kommun är i hög grad beroende av Cellulosabolaget. Cellulosabolaget är en koncern med 16 000 anställda, varav en tredjedel i utlandet och 1 600 i Timrå 1981. Men detta bolag kommer att rationalisera och därmed reducera antalet anställda med 400 personer. Vi har byggnadsmaterialindustrier uppbyggda under den tid byggnadsverksamheten var intensiv – Gullfiber och Gunnebo i Söråker. Isoleringsmaterial och spik handlade det om. Nu knakar de i fogarna. Arbetsstyrkan har redan reducerats till hälften, och ytterligare 125 personer är varslade. När motionen skrevs fanns det 800 arbetslösa i kommunen, nu är det fråga om närmare 1 200. Alla skäl, herr talman, talar för att låta Timrå vara placerat i stödområde B. Jag vill därför yrka bifall till motion 2351.

Anf. 93 STIG OLSSON (s):

Herr talman! Vi, socialdemokrater på Västernorrlandsbänken ser med utomordentligt allvar och med stor oro på den regionala utvecklingen under de borgerliga regeringsåren. Vi konstaterar att den regionala utvecklingen under den tid centern har haft huvudansvaret för regeringspolitiken stämmer väldigt dåligt med de mål som man före 1976 sade sig vilja verka för.

Vi socialdemokrater har i motion 838 en rad krav på statliga insatser för bl. a. genomförandet av ett industrialiseringsprogram för vårt län. Även om utskottet hänvisar till vissa åtgärder för skogslänen, springer man ifrån de konkreta uppslagen som vi har lämnat i motionen. Faktum är att vi nu tvingas se fram emot en befolkningsförändring av samma omfattning som under 1960-talets stora befolkningsminskning.

Jag skall inte redovisa med siffror den besvärliga sysselsättningssituation som vi står inför i dag. Men dess värre är sysselsättningsutsikterna drastiskt försämrade, beroende på svårigheter och strukturomvandlingar vid ett flertal

av länets större industrienheter samtidigt som det sker en utplaning av den offentliga sektorns tillväxt.

Problemen återfinns självfallet i hög grad i skogsnäringen och skogsindustrin, vidare inom branscherna kemi, aluminium och byggnadsmaterial. Därutöver koncentreras problemen i allt större utsträckning till Sundsvallsregionen, där flera tusen arbetstillfällen kan gå förlorade under 1980-talet, framför allt då inom de nämnda branscherna. Dessutom kvarstår problemen i övriga länsdelar som i Timrå kommun, i Ådalen och i Örnsköldsvik.

Herr talman! Vi menar att det är av största vikt att Västernorrland inte tappat ytterligare arbetstillfällen inom industrin. Och vi har i vår motion ställt frågan om vi från nationell synpunkt klarar bördan av ytterligare ett krislän. Svaret borde vara ett givet nej.

Herr talman! Jag vill ta min egen kommun Timrå som exempel. Det gäller min motion 2351 om placering av Timrå kommun i stödområde B.

Anledningen till motionen är att vi står mitt uppe i en stor strukturrationalisering med avskedanden inom den tunga industrin som följd. Den tunga industrin har tidigare varit vår styrka i sysselsättningen. Propositionens förslag, att vi nu skulle hamna helt utanför stödområdena, betraktar jag närmast som en katastrof. När jag skrev motionen i mars månad hade vi 800 arbetslösa. I dag är vi uppe i över 1 100 personer, som är direkt arbetslösa. Inom de närmaste månaderna kommer ytterligare omkring 350 personer att friställas.

Med anledning av den redovisade bakgrunden anser jag det rätt och riktigt att Timrå kommun placeras i stödområde B. Jag ansluter mig till s-reservationen om att övriga kommuner i länet som ligger lågt placeras åtminstone i stödområde D i enlighet med motion 2352 – om landet över huvud taget skall vara indelat i stödområden, vilket jag ändå tycker.

Sven Henricsson hade vänligheten att yrka bifall till min motion. Jag ställer mig bakom detta yrkande.

Anf. 94 HANS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Låt mig inledningsvis kommentera två av de socialdemokratiska reservationerna, nämligen nr 10 och 38.

I den socialdemokratiska partimotionen 2352 föreslås att en detaljerad plan för oljeersättning skall upprättas. Det råder allmän enighet om att vi så snart som möjligt bör försöka bringa ned behovet av import av olja – och göra det genom användning av inhemska bränslen. I dag råder emellertid en viss osäkerhet om hur detta skall ske. Det skulle därför vara av stort värde för dem som är eller tänker bli verksamma på området om det fanns en plan för hur det skall gå till.

Här skulle också betydande sysselsättningstillfällen kunna erhållas. Få områden kan erbjuda så personalintensiv verksamhet och ge så tydlig och omedelbart avkastning som åtgärder inom energiområdet. Det är mot den bakgrunden obegripligt att utskottets borgerliga majoritet avstyrker ett förslag om att berörda myndigheter i samråd med kommunerna skulle få i uppgift att sammanställa en projektreserv inom energiområdet.

Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till att det ingår i arbetsmarknadsverkets normala uppgift att upprätta en projektreserv.

Jag kan verifiera det påståendet och därtill vitsorda att arbetsmarknadsverket lägger ned betydande arbete på denna uppgift, i gott samarbete med kommunerna.

Men det gäller här ett område där osäkerheten är stor, anvisningarna oklara och kunskapen otillräcklig. Nog skulle det ha haft stort värde om en systematisk genomgång och en sammanställning av ur sysselsättningssynpunkt lämpliga projekt kom till stånd. Det skulle också kunna få stor regionalpolitisk betydelse. Jag ber därför att få yrka bifall till reservation 10.

I reservation nr 38 behandlas en fråga med direkt anknytning till vad tidigare sagts. Det gäller propositionens förslag om att lokaliseringsstöd skall kunna utgå till flisanläggningar. Det är av yttersta vikt för vår skogsindustri att den vedråvara som kan användas där inte tas i anspråk för andra ändamål. Skogsindustrin har nu betydande svårigheter att få sitt råvarubehov täckt till men både för sysselsättning och exportinkomster. Först när formerna har fastställts för hur utnyttjandet av vedråvaran skall regleras kan det enligt vår mening bli aktuellt med lokaliseringsstöd. Vi har därför föreslagit att sådana anläggningar skall tillståndsprövas av länsstyrelsen.

Vi förordar vidare att tillståndsprövning enligt 136 § byggnadslagen skall ske beträffande kommunala planer för introduktion av inhemska bränslen. Intill dess att riksdagen beslutat i enlighet med vad här anförts anser vi att lokaliseringsstöd icke skall utgå till fler flisanläggningar.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservation nr 38.

Herr talman! Jag tänker ägna resterande del av mitt anförande åt problemen i Blekinge län.

Då utskottet, såväl i föregående års betänkande som i det vi i dag behandlar, visat en viss förståelse för länets situation och då en för varje år allt bättre statistik finns att tillgå för den intresserade skall jag försöka fatta mig kort.

Under 1981 minskade folkmängden i länet med över 900 personer. Det var sjätte året i följd folkmängden gick ner. Sedan 1975 har vi minskat med 2 700 personer eller 1,7 %. Samtidigt har folkmängden i riket ökat med 1,4 %. Minskningen föregående år var den största hittills och den största i hela landet. Samtliga kommuner i länet har fått vidkännas en nedgång. Värst har Olofström drabbats som sedan 1975 tappat 10 % av sin folkmängd.

Orsakerna till länets besvärliga situation är att söka i främst tre omständigheter.

För det första har länet en relativt hög industrialisering och en mindre andel anställda i servicesektorn än riksgenomsnittet. De senaste årens dåliga industrikonjunkturer har drabbat vår industrisektor hårt och servicesektorn har icke kunnat erbjuda nya arbeten. Dessutom har regeringen successivt urholkat landstingets och kommunernas ekonomi, vilket gör att inte heller de kan bygga ut sin verksamhet.

För det andra är en betydande del av länets industri verksam på områden

där det teknologiska språnget inom elektroniken fått allvarliga konsekvenser. Det gäller L M Ericsson och Facit-Halda alldeles särskilt. Övergången från mekanisk produktion till elektronisk produktion har tagit bort långt mer än 1 000 arbetstillfällen.

För det tredje har vi i länet haft två varv, Sölvesborg och Karlskrona, båda statliga och ingående i Svenska Varv. Sölvesborgsvarvet har redan lagts ned och Karlskronavarvet skall reduceras med 500 personer. Uddcomb – ett annat statligt företag – har egentligen mest byggnader och hamnanläggningar kvar, därför att antalet anställda har mycket starkt reducerats. Allt detta är illa nog, men till följd av någon outgrundlig visdom har man därtill reducerat annan statlig verksamhet mer i Blekinge län än i något annat län.

Under perioden 1975–1980 ökade den statliga sysselsättningen i Sverige med 9 %. I Blekinge minskade den med 6 %. Det var det enda län som fick vidkännas en minskning. Även den som tror sig om att ha god vilja kan inte gärna påstå att ett regionalpolitiskt handlande präglat statsmakternas behandling av länet under senare år.

Under perioden 1975–1981 blev vi i vårt lilla län av med 4 159 industriarbetstillfällen. Vi har visserligen 12 670 kvar, men för 1 191 av dessa pågår förhandlingar om avsked. Vid nästa regionalpolitiska debatt har kanske de 12 000 blivit 10 000.

Vi har under dessa år blivit av med sysselsättning motsvarande två Öresundsvarv – för att nu endast göra en jämförelse med vår sydligare granne.

I januari 1982 hade vi den näst högsta arbetslösheten per ledig plats i riket. Norrbotten hade 32, Blekinge 25, Jämtland 19, Gävleborg 19, Västerbotten 18 och Malmöhus 18. Endast Norrbotten hade en högre ungdomsarbetslöshet.

För den kunniga krets som till äventyrs lyssnar på mitt anförande behöver jag inte här ge någon omfattande beskrivning av vad den antydda utvecklingen betyder för t. ex. kommuner och landsting och för ålderssammansättningen i länet. Vi har redan nu landets högsta landstingsskatt och inget s. k. finansiellt överskott att skicka till budgetministern. Antingen måste landstinget höja skatten med 62 öre eller också får verksamheten bantas med ytterligare arbetslöshet som följd. Jag hoppas dock att budgetministern skall skicka över litet extra skatteutjämningsbidrag från de medel som han har satt undan härför.

Det ligger givetvis nära till hands att mot bakgrund av vad som här har redovisats begära att Blekinge skall ingå i något av stödområdena. Nog har vi mer än de flesta kvalifikationer härför. Men vi kan inte göra hela Sverige till ett permanent stödområde, även om det nästan kommer att behövas om de senaste årens utveckling skall pågå ett tag till. Därtill kommer att jag, även om våra problem statistiskt sett i nuläget är värre än i skogslänen, inte vill förneka att skogslänen har mer djupgående och på sikt allvarigare problem att brottas med än vi har.

När arbetsmarknadsutskottet i föl behandlade regionalpolitiken, föreslog utskottet två ting som vi väntade oss mycket av. Olofström skulle fram till nu

få åtnjuta stöd enligt bestämmelserna för stödområde 4 med undantag av sysselsättningsstödet, och lokaliseringsansökningar från länet i övrigt skulle behandlas med generositet och inte vara bundna till bestämmelserna för stödområde 1.

Tveklöst har beslutet om Olofström redan haft positiva effekter, trots att det tillämpats bara i nio månader. Den anbefallda generositeten i övrigt har i varje fall varit svår att dokumentera. Utskottet återkommer nu och uttalar på s. 160 i betänkandet att riksdagens ställningstagande förra året beträffande regionalpolitiskt stöd bör äga fortsatt giltighet i den mån det inte strider mot utskottets förslag i övrigt. Jag utgår från att det inte gör det. Det vore ganska orimligt om propositionens verkliga innebörd vore ett hinder för tillämpningen av de bestämmelser som arbetsmarknadsutskottet tidigare har föreslagit och riksdagen har antagit.

Utskottets förslag beträffande Blekinge är både bra och nödvändigt. Det har självklart inte varit möjligt att komma till rätta med problemen på den korta tid som hittills stått till förfogande sedan föregående års beslut. Utskottet passade samtidigt på att erinra om att en prioritering av sydöstra Sverige vid lokalisering av statlig verksamhet skall ske enligt riksdagens tidigare uttalande.

Herr talman! Det hade naturligtvis varit bra, om vad jag här redovisat angående utskottets ställningstagande hade givits regeringen till känna. Så sker nu inte. Jag utgår emellertid från att betänkandet läses i industridepartementet och att, när vi kommer till industridepartementet härnäst, generositeten skall möta oss redan i dörren. Vi skall också ligga väl framme, kan jag försäkra, med planeringen för att kunna ta emot den statliga verksamhet som rimligen borde följa på utskottets erinran i denna del.

Jag har således inget yrkande att ställa beträffande Blekinge i detta sammanhang utan nöjer mig med förhoppningen att arbetsmarknadsutskottets uttalande skall nå ända fram.

Anf. 95 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Här tillämpas löpandebandsprincipen med alla talare på en rad.

För ett år sedan diskuterades vid en liknande debatt som i dag situationen på arbetsmarknaden bl. a. i Gävleborgs län. Bilden var då dyster. I dag – ett år senare – är bilden än dystrare i fråga om Gävleborgs läns arbetsmarknad. Regeringens representanter pratar och pratar, allt medan arbetslöshetssiffrorna stiger i allt snabbare takt.

Jag skall avstå från att räkna upp vad som har hänt i mitt län under det senaste året. Det finns dokumenterat i kammarens protokoll genom de debatter som jag har haft med industri- och arbetsmarknadsministrarna. Däremot vill jag gärna redogöra i korthet för vad som kommer att ske i länet under den närmaste tiden.

L M Ericsson har lagt varsel för 180 personer i Söderhamn och 85 i Delsbo – detta i två kommuner som redan drabbats mycket hårt av personalminskningar och industrinedläggningar.

Massafabriken i Gästrike-Hammarby utanför Sandviken håller på att avveckla sin verksamhet. Forsbackaverken, som ägs av den rika Kinneviksgruppen, riskerar att läggas ned.

Marmaverkens massafabrik utanför Söderhamn skall läggas ned. Sandarne massafabrik, också i Söderhamns kommun, befinner sig i farozonen.

Sandvik och SKF i Hofors fortsätter att minska antalet anställda.

Jag skulle kunna fortsätta uppräknningen av nedläggningshotad industri i länet.

Hela denna negativa process sker utifrån privatekonomiska vinstintressen. Koncentration och kapitalexport är kännetecknen för den s. k. strukturalisering i länet som bedrivs av de två storfinansfamiljerna Wallenberg och Stenbeck-Klingspor. Dessa två finansfamiljer kontrollerar och dominerar större delen av näringslivet i Gävleborgs län.

Offren för denna kapitalistiska rovdrift och koncentration är kommuner och människor.

Utskottets majoritet vill inte ändra på makt- och ägarförhållandena. För min och för vpk:s del är det naturligtvis så att vi anser att vi inte längre kan överlåta åt storfinanserna att klara jobben åt människorna. Det är ju dessa krafter som slängt ut hundratusentals människor i arbetslöshet.

Om man menar allvar med parollen om allas rätt till arbete, då bör man också klart deklarera att detta kan åstadkommas endast under förutsättning att samhället, dvs. regering, riksdag, kommuner, landsting och olika fackliga organisationer, har ansvaret för en industrialiseringsplan för bl. a. Gävleborgs län som i första hand bygger på en vidareförädling av länets råvaror och halvfabrikat.

Några av följande områden skulle kunna utvecklas och innebära tusentals nya jobb:

Ökning av bostadsbyggandet i länet och landet skulle göra att man fick fart på länets trä- och snickeriindustrier.

En satsning på länets torvtillgångar skulle bidra till att minska länets och landets oljeimport och dessutom skapa nya jobb i direkt torvbrytning. Det skulle dessutom ge länets verkstadsindustri säker produktion och garanti för de anställda.

Tillvaratagande av länets skogsavfall skulle ge hundratals nya jobb och också spara energi och minska ner på oljebehovet. En utbyggnad av länets hamnar genom ökad kustsjöfart ger nya jobb, spar energi och innebär mindre belastning på miljön. En upprustning av de äldre vattenkraftverken i länet skulle också betyda nya jobb och bättre utnyttjande av vattenkraften.

Vidare bör regeringen vidta åtgärder mot ytterligare nedläggningar och avskedanden inom specialståls- och massaindustrin i avvaktan på att en samhällsekonomisk plan för framtida verksamhet och råvaruförsörjning utarbetas.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till motion 1606 yrkande 2, som går ut på att Söderhamn skall prioriteras vid utlokalisering av statlig industri- och förvaltningsverksamhet, samt till motion 1485, som innebär att en utvecklingsplan för förädlings- och tillverkningsindustri i bl. a. samhällelig ågo skall

utarbetas för Gävleborgs län, och att regeringen tillsätter en arbetsgrupp med företrädare för fackföreningar, politiska partier och forskare med uppgift att upprätta en sådan utvecklingsplan för industrin i länet.

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Anf. 96 JOHAN OLSSON (c):

Regionalpolitiken

Herr talman! Regionalpolitiken, som vi nu diskuterar, har ju till uppgift att först och främst utjämna skillnader mellan olika delar av landet i fråga om klimat, avstånd, bristande industritradition och annat. Syftet med regionalpolitiken är alltså att skapa en jämnare fördelning av näringsliv, bebyggelse och befolkning.

Centerpartiet har varit den främsta pådrivaren för en effektiv regionalpolitik. Redan på 1950-talet och i början på 1960-talet krävde partiet en aktiv lokaliseringpolitik med det syfte som jag nyss angav. Partiet var då ganska ensamt om att driva de här frågorna. I stället upplevde vi i början av 1960-talet en enorm centraliseringsvåg.

Jag kan erinra om hur man prioriterade inflyttningen till storstäderna från landsorten och från småorterna. Det gällde även yrken med lägre lönsamhet. Vi fick en enorm överkoncentration i dessa områden. Tack vare de framgångar som centern hade på 1960-talet började efter hand också andra partier att tänka om. Vi fick en bredare syn på behovet av en jämnare fördelning över landet av människor och sysselsättning. På 1970-talet började även det socialdemokratiska partiet att tänka om. I dag talar alla om decentralisering och regionalpolitik. Man bjuder över varandra och är angelägen om att framstå som den verkliga försvararen av regionalpolitiken.

Den regionalpolitik som förts sedan början av 1960-talet – det var ju i mitten av 1960-talet som de första åtgärderna av betydelse vidtogs – har varit ganska framgångsrik. Trots att utvecklingen under senare delen av 1970-talet har varit betydligt mindre gynnsam ur företagssynpunkt har den förda regionalpolitiken, genom att den fått större resurser, ändå kunnat uppvisa goda resultat. Det visar sig också i form av ett ökat intresse hos människorna för att anamma en annan syn på boendet.

I fråga om t. ex. Gävleborgs län kan vi notera att det under de senaste sex sju åren har varit ett inflyttningstillskott på över 1 000 personer, trots att länet har en ganska svag arbetsmarknad och trots att inte alla som flyttat dit haft jobb. Det visar att människorna verkligen vill flytta ut från storstädernas övertryck till landsorten. Man kan också notera att landsbygdsbefolkningen faktiskt har ökat under de senaste åren.

Vidare är det i regel rationellt och företagsekonomiskt riktigt att sträva efter en jämnare fördelning när det gäller människor, näringsliv och bebyggelse. Jag tror att det går att bevisa att företagen i t. ex. Hudiksvall eller Hofors företagsekonomiskt mycket väl kan hävda sig i konkurrensen med företag i överkoncentrerade områden.

Anslagen till regionalpolitiken har ökat kraftigt efter hand. För femårsperioden 1973–1974 var årsanslaget ungefär 800 milj. kr. För femårsperioden från 1979–1980 och framåt var anslaget mer än det dubbla.

Den proposition som vi i dag diskuterar innebär en effektivisering och en utveckling av regionalpolitiken. Man strävar efter att prioritera de områden som bäst behöver stöd. Den innebär också en decentralisering av beslutanderätten. Man ger länsstyrelserna större möjligheter att påverka lokaliseringspolitiken, regionalpolitiken. Landshövding Hagnells tanke, att länsstyrelserna borde ha egna ekonomiska resurser, börjar alltså i viss mån att förverkligas.

Tillsammans med några centerpartister och folkpartister har jag väckt en motion, och denna har behandlats av arbetsmarknadsutskottet. Utskottet ställer sig faktiskt bakom det förslag i motionen som innebär att stödprocenten kan öka från 20, som regeringen föreslagit, till 30 i områden utanför stödområdena A, B och C. Det gäller Bollnäs, delar av Hudviksvall, Ovanåker och några andra kommuner i Gävleborgs län. Möjligheten att åstadkomma detta är faktiskt större om man följer det förslaget än om man skulle bifalla socialdemokraternas förslag om ett särskilt D-område.

I motionen har vi föreslagit att regeringen, om det skulle visa sig vara brist på resurser när det gäller att tillgodose behoven i dessa kommuner, som tidigare varit inplacerade i stödområden, får återkomma till riksdagen och begära ökat stöd. Vidare föreslår vi att man tar särskild hänsyn till just de områden som tidigare varit inplacerade i stödområdena. Utskottets skrivning är relativt positiv i det avseendet.

En sak som jag vill notera och som är av stor betydelse är att Söderhamn, som ju haft särskilt stora svårigheter och som kan bedömas få stora svårigheter på längre sikt, kommer att placeras in i stödområde C. Det är en framgång för Söderhamn och innebär att man får ökade stödmöjligheter. Ett företag som ökar antalet anställda under ett år kan få sysselsättningsstöd upp till 40 000 kr. Det är en avsevärd framgång.

Vi har från centerns sida varit angelägna om att framhålla för både propositionsskrivarna och för utskottsfolket vilka problem vi hade i Gävleborgs län. Vi har också väckt en motion som tagit upp en rad av de problem som Bertil Måbrink beskrev som aktuella för Gävleborgs län. Även om den motionen inte är tillstyrkt, kan jag ändå notera att hänsyn tagits till den redogörelsen och till de kontakter vi haft med både kommunerna och med departementet och arbetsmarknadsutskottet.

Det är alltså en framgång, och jag anser att med de regler som nu kommer att gälla för länet har vi alla möjligheter att få ett godtagbart regionalpolitiskt stöd även i fortsättningen.

Jag vill också notera att utskottet föreslår att det skall kunna utgå regionalpolitiskt stöd till fastbränsleanläggningar i bl. a. B-området, som Ljusdal tillhör. Detta är intressant eftersom man i Ljusdal planerar en fliseldningsanläggning för Ljusdals tätort.

Man tar bort ortsklassificeringen. Socialdemokraterna håller fast vid den i viss mån. Vi har tidigare hårt kritiserat att man i varje län skulle skaffa sig en "s. k. robust arbetsmarknad". Om man läser bakgrundsskriverierna kan man inte få det till annat än att det i vårt län skulle vara Gävle som bildar stommen i denna robusta arbetsmarknad. Jag är alldeles övertygad om att en

sådan politik inte leder till en god utveckling för övriga områden i länet. Jag hävdar i stället den principen att de orter som är framgångsrika och på grund av sin storlek ändå drar till sig intresse från människor, företagsamhet och kapital, de klarar sig bra jämfört med områdena runt omkring.

Herr talman! Vi har ont om tid, och jag vill därför begränsa mig till detta och yrka bifall till utskottets förslag.

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Anf. 97 BERTIL MÅBRINK (vpk) replik:

Herr talman! Det finns, Johan Olsson, ungefär 12 000 arbetslösa i Gävleborgs län. Det finns 14 200 förtidspensionerade. Av de arbetslösa utgör ungdom mellan 17 och 24 år den stora gruppen.

Det är allvarliga siffror, som har ökat ganska snabbt de senaste åren. Det är en oerhört allvarlig utveckling i länet.

Men här står Johan Olsson och talar om decentralisering hit och decentralisering dit, positiv skrivning hit och positiv skrivning dit! Vad är det för prat! Förklara för mig vad decentralisering enligt centern är för någonting! Jag har ännu inte riktigt fått det klart för mig.

Vad är centerns decentralisering? Är det en positiv skrivning? Eller är det att man pytsar ut litet mera pengar till länsstyrelsen, som den kan få bestämma över? Ni har suttit i regeringen och haft regeringsansvaret i snart sex år, och vi har ett sådant tillstånd som vi har i Gävleborgs län.

Vad är orsaken, Johan Olsson, till det tillstånd som råder i bl. a. Gävleborgs län – Sandviken, Hofors, Söderhamn, Ljusdal, Bollnäs, ja, vilken plats som helst i hela länet? Vad är orsaken till detta? Vilka hade kunnat förhindra denna utveckling?

Jo, ni, som ju har haft regeringsansvaret i sex år. Vad har ni gjort? Kom upp här nu och förklara vad decentralisering egentligen är! Vad menar Johan A. Olsson med decentralisering? Skrytord – ingenting annat.

Anf. 98 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan hänvisa till mitt tidigare anförande, där jag presenterade den decentralistiska syn vi har på detta problem. Vi är alltså emot en centralisering av den typ som skedde på 1960-talet. Vi menar att man måste sprida människor, bebyggelse, industrier och sysselsättning ut över landet. Det har vi lyckats med i viss utsträckning – inte tillfredsställande, men i ganska stor omfattning.

Sedan frågar herr Måbrink vad det beror på att vi har dessa problem i Gävleborgs län. Ja, det är samma problem som vi har i många andra orter, och det är samma problem som man redovisar i Danmark, i Västtyskland, i Österrike – vi kan ta vilka länder som helst. Vilka är orsakerna? Ja, gå till L M Ericsson t. ex., som nyss har varslat om inskränkningar i Delsbo och Söderhamn. Vad beror det på att man inte har kunnat hålla marknadsandelar på världsmarknaden för sina produkter? Det har många orsaker, bl. a. konjunkturerna, men det beror också på att svensk industri inte har kunnat tävla i konkurrenshänseende med annan industri. Det är det det beror på.

Vi löser inte sysselsättningsproblemen – som jag gärna verifierar att vi har i detta län liksom i andra län – med bara regionalpolitik. Regionalpolitiken är ett komplement. Det väsentliga är att vi för en näringspolitik som ökar vårt lands konkurrenskraft och gör företagen konkurrenskraftiga och uthålliga. Det är den vägen som vi skall lösa även Gävleborgs problem.

Vi har dess bättre många goda företag som håller ställningarna. Det har stor betydelse. Vi måste se till att det blir flera sådana, och då måste vi verkligen satsa på både stor- och småindustri i Gävleborgs län, för att få den utveckling som vi ju alla eftersträvar.

Anf. 99 BERTIL MÅBRINK (vpk) replik:

Herr talman! Nu är det väl till att blåsa upp sig till alldeles för stort format, Johan A. Olsson.

Vi har delvis lyckats med vår industripolitik, säger han. Ja, det beror vad man menar med det. Om han avser att påbörja en gigantisk avindustrialisering av landet, då har Johan A. Olsson rätt. Och det är väl så vi skall tolka Johan A. Olsson när han säger att man delvis har lyckats. Ni har lyckats bra med detta. Ni har också lyckats decentralisera folk ut i arbetslöshetsköer – praktiskt taget jämnt i hela landet.

Det är sex år av centerns centeristiska decentraliseringspolitik.

Inte ens Johan A. Olsson har vågat påstå att det är väl ställt i Gävleborgs län. Jag räknade upp ett antal industrier som nu är på fallrepet. Johan A. Olsson vet vad som har hänt i länet om vi bara går ett år tillbaka i tiden.

Skyll sedan inte på det höga kostnadsläget och på att det skulle vara dålig avkastning för de stora privata företag som vi har i vårt län! Hur är det med Sandviks vinstredovisning för 1981, Johan A. Olsson? Hur är det med L M Ericssons vinstredovisning för 1981? Hur står det till med SKF:s vinstredovisning – osv.? Det var ingen dålig lönsamhet dessa företag redovisade för 1981. Och ändå har de naturligtvis lyckats dölja stora summor dessutom. Så skyll inte på det höga kostnadsläget.

Johan A. Olsson har rätt till en replik till. Tala nu om: Vad har Johan A. Olsson för uppfattning när det gäller planerna på att lägga ner massafabriken i Marmaverken eller det som håller på att ske i Gästrike-Hammarby? Är det från samhällsekonomisk synpunkt vettigt att lägga ned dessa två industrier?

Vad har Johan A. Olsson för uppfattning om den kapitalexport, alltså att man flyttar kapital till andra länder, som nu sker i allt högre grad? L M Ericsson, Sandvik och SKF är stora kapitalexportörer, och deras kapitalexport drabbar människorna i Gävleborgs län mycket hårt.

Det är dessa problem som vi skall diskutera. Om Johan A. Olsson och centern nu menar allvar med talet om decentralisering, att man skall sprida industrier osv., är det viktigt att vi får höra vad centern har för uppfattning om de problem som jag här har tagit upp.

Anf. 100 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag sade att vi delvis har lyckats med vår decentraliseringspolitik. Vi har fått t. o. m. Bertil Måbrinks parti att i flera avseenden ställa sig

bakom en politik i den riktningen. Vi har också fått övriga partier med oss. Alla instämmer nu i att vi behöver en decentraliseringspolitik. Och vi har inte samma tryck på koncentration som tidigare, även om det finns en del sådana tendenser. Det gäller inte minst koncentrationen hit till Stockholm.

Vi har lyckats ganska bra med sysselsättningen, Bertil Måbrink. Vi har i detta land bättre siffror när det gäller sysselsättningen än nästan alla andra länder som man jämför med. Vi har en arbetslöshet som är ungefär en tredjedel av genomsnittet i Europa. Vi har lyckats bättre med industripolitiken än många andra länder. Jämför gärna med t. ex. Danmark!

Vi har alltså lyckats bättre än de flesta, och det finns många tecken som tyder på att vi är på god väg att nå bra resultat. Men svårigheterna finns till stor del kvar, och det gäller att arbeta vidare.

Vi kan inte, Bertil Måbrink, kommendera fram jobb. Jag skulle vilja se Bertil Måbrink i ansvarig ställning gå till överläggningar med SKF, Sandvik och L M Ericsson och säga: Nu skall vi till varje pris ha sysselsättning här, även om det inte finns lönsamhet. Det skulle gå några dagar. Skulle Bertil Måbrink kommendera dessa företag att av sina vinster driva verksamhet, skulle det kanske – som det häromdagen stod i Expressen – räcka någon månad, några dagar och några timmar. Längre räcker det inte.

Jag tycker att vi skall vara glada över att vi i Gävleborgs län har några framgångsrika företag, som är lönsamma, konkurrenskraftiga och som kan redovisa vinst. Det är ju denna vinst som är avgörande för dessa företags framtid och det har stor betydelse även för andra företag.

När det t. ex. gäller Gästrik-Hammarby lämnade regeringen förra veckan besked om att man, med Papyrus medverkan, i stället för den olönsamma, omoderna massafabriken skall stödja tillkomsten av fabrikation för plastbehandling. Detta visar hur regeringen ingriper och försöker göra omställningarna så mjuka som möjligt. Det är den vägen vi skall fortsätta på. Men grunden för att vi skall få sysselsättning i Gävleborgs län, liksom i landet i övrigt, är en industripolitik som skapar lönsamhet och konkurrenskraft för det stora antalet enskilda svenska företag.

Anf. 101 OLLE WESTBERG i Hofors (s):

Herr talman! Jag skall börja med att säga att jag verkligen är förvånad över Johan A. Olssons inlägg nyss. Han tycks inte ha uppfattat någonting av de problem som vi i länet har råkat ut för under de senaste åren. Att döma av hans inlägg är han helt nöjd med den utveckling som har varit. Jag kan garantera Johan A. Olsson att vi socialdemokrater är av en helt annan uppfattning. Jag skall inte nu kommentera hans inlägg mer än så.

I arbetsmarknadsutskottets betänkande behandlas flera motioner som undertecknats av de socialdemokratiska ledamöterna på Gävleborgsbänken och som jag vill kommentera litet grand.

I regeringens program för regional utveckling föreslås bl. a. en radikal förändring av den nuvarande stödområdesindelningen. Den skall enligt propositionen innebära en "kraftig prioritering av de regionalpolitiskt sämst ställda regionerna". För Gävleborgs län innebär förslaget en klar försämring

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

av det regionalpolitiska stödet, och det mest oroande är att större delen av länet hamnar utanför stödområdet. F. n. ingår samtliga kommuner i länet i minst stödområde 2. Enligt regeringens förslag skulle enbart tre hela kommuner, nämligen Ljusdal, Nordanstig och Hofors, ingå i stödområdet plus en liten del av Hudiksvall, utgörande Bjuråkers församling.

Förslaget var minst sagt överraskande för oss från länet.

Hälsingland har tillhört stödområdet ända sedan detta kom till 1965. Nu lyfts större delen av länet och landskapet ut, och det sker i ett läge då länet upplever större problem på arbetsmarknaden än någonsin tidigare under efterkrigstiden.

Lyckligtvis, vill jag säga, har utskottet förstått länets problem bättre än vad regeringen gjort, och föreslagit att Söderhamns kommun placeras i stödområde C, och det är vi naturligtvis tacksamma för. Tyvärr är det inte tillräckligt med denna förändring. Skall vi kunna vända den negativa utveckling, som länet varit utsatt för under senare år, under den borgerliga regeringstiden, så måste hela länet ingå i stödområdesindelningen.

Länet har under en lång följd av år haft en bestående, dold undersysselsättning. Enligt de uppgifter som publicerats i 1980 års folk- och bostadsräkning var förvärvsintensiteten för länet 1980 57,3 % och för riket 60,8 %. Länet skulle behöva tillföras ca 10 000 arbetstillfällen för att få en sysselsättningsnivå som ligger i nivå med riksgenomsnittet. Speciella insatser måste till i fler av länets kommuner för att skapa ett mer differentierat näringsliv med hänsyn till den mycket låga förvärvsfrekvens som föreligger bland kvinnorna.

Jag vill även peka på behovet av en ökad statlig sysselsättning i länet. Ytterligare ca 2 500 statliga arbetstillfällen skulle behöva tillföras länet för att detta skall nå den andel som är genomsnittlig för riket. Olika möjligheter för att bygga ut den statliga sysselsättningen i länet genom decentralisering eller utlokalisering måste därför tillvaratas. Ett av våra krav är att det nya statens energiverk förläggas till Gävle.

Länets näringsliv är i hög grad uppbyggt på tunga basindustrier som utgår från järn och stål samt papper och massa. Dessa basnäringar sysselsätter direkt ca 25 000 personer. Förenklat kan man hävda att basindustrin direkt och indirekt försörjer ca 125 000 av länets 294 000 invånare. Omkring 25 av länets tätorter är direkt beroende av vad som händer i länets basnäringar. Näst Norrbotten är vi det län som är mest beroende av basnäringarna.

Även om flertalet företag är stabila och utvecklingsbara, finns hela tiden risk för att strukturförändringar kan komma att skapa problem.

Som utskottet också påpekat, kan man under de närmaste åren förvänta sig en påtaglig minskning av industrisysselsättningen genom strukturförändringar, främst inom stålindustrin. Inom länets stålindustrier har antalet arbetstillfällen kraftigt reducerats under senare år. Vid SKF Steels anläggningar i Hofors har arbetsstyrkan reducerats med ca 600 man sedan 1975. Härutöver pågår en nedskärning på tjänstemannasidan, som är betydande. Vid Sandvik AB i Sandviken har ca 700 arbetstillfällen försvunnit under de senaste fyra åren. Under 1982 kan man räkna med att ytterligare 200–300

arbetstillfällen försvinner. Neddragningarna vid Sandvik skapar även sysselsättningsproblem för Ockelbo kommuns invånare, emedan Sandvik AB är en av de största arbetsgivarna för den kommunens invånare.

Vid Forsbackaverken i Gävle kommun är den fortsatta verksamheten starkt hotad, och risk föreligger att 250 anställda mister sin anställning.

Inom pappers- och massaindustrin föreligger samma förhållande. I Gästrike-Hammarby har man lagt ned produktionen, varvid ca 200 arbetstillfällen försvinner.

Igesunds Bruk med anläggningar i Hudiksvall och Strömsbruk i Nordanstigs kommun har varit utsatta för spekulationer, som har skapat osäkerhet för den fortsatta utvecklingen.

Även inom verkstadsindustrin har det aviserats om neddragningar på en rad orter. Bland de mer omfattande kan nämnas L M Ericsson-koncernens varsel i Söderhamn och Delsbo, omfattande 550 arbetstillfällen. I Gävle hotas sysselsättningen för 150 anställda vid Götaverken-Ångteknik.

Hotet om neddragningar av sysselsättningen är likartat i andra industri-grenar på flertalet orter i länet, varför det finns starka skäl för att stärka det regionalpolitiska stödet till länet i stället för att försämra det, som sker om propositionens förslag genomförs.

Som framhålls i betänkandet är Ljusdal den kommun i länet som har den svåraste arbetsmarknadssituationen. För att sysselsättningsmässigt nå upp till riksgenomsnittet skulle kommunen behöva tillföras ytterligare 1 500 jobb. Brytvärda mineraltillgångar har hittats inom kommunen, och Statsgruvor har sökt tillstånd att starta gruvbrytning, som beräknas pågå inemot 30 år. Direkt och indirekt beräknas gruvverksamheten ge omkring 250 arbetstillfällen.

Jag vill starkt understryka nödvändigheten av att gruvverksamheten kommer i gång. Ärendet får ej förhalas längre. Statsgruvors ansökan är i hög grad regionalpolitiskt motiverad, varför regeringen snabbt bör fatta beslut i ärendet.

Mot bakgrund av det besvärliga sysselsättningsläge som länets kommuner befinner sig i finns det starka motiv för att placera in samtliga kommuner i länet i stödområdet.

Herr talman! De socialdemokratiska reservationerna, som är fogade till arbetsmarknadsutskottets betänkande, tillgodoser våra krav på inplacering i stödområde för alla kommuner i länet, varför jag yrkar bifall till dessa reservationer.

Till slut, herr talman! Vi har i motion nr 2359 pekat på en rad omständigheter, som gör Gävleborgs län fullt jämförbart med övriga Norrlandslän. Länet har samma problem som de med undantag för Norrbottens län.

Jag finner det därför ytterst anmärkningsvärt att utskottet har hänfört länet till ett nytt geografiskt område, som benämns Norra Mellansverige.

Är det utskottets mening att vårt län i fortsättningen ej skall få del av de stöd som man av olika skäl vill ge Norrlandslänen, vill jag starkt protestera.

Gävleborgs län är ett län med samma problem som övriga Norrlandslän och bör därför, enligt vår mening, behandlas på ett likvärdigt sätt.

I detta anförande instämde Stig Alftin och Olle Östrand (båda s).

Anf. 102 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill vara mycket kortfattad. Olle Westbergs i Hofors inledande ord måste väl bero på någon missuppfattning, eftersom jag inte har sagt att det är bra som det är. Jag har sagt att vi har nått vissa framgångar både med decentraliseringspolitik och med industripolitik. Men det är mycket som återstår. Jag vill instämma i Olle Westbergs beskrivning av problemen i Gävleborgs län, en beskrivning som stämmer väl överens med den motion som centerns ledamöter från länet tidigare har lämnat. Här måste vi nog hjälpas åt för att lösa problemen när det gäller både regionalpolitik och industripolitik. Jag tror inte att det behöver bli någon försämring, om det stöd som utskottet nu har föreslagit för Gävleborgs län utnyttjas på rätt sätt.

Till slut vill jag också gärna instämma i den fundering som Olle Westberg gjorde beträffande placeringen av Gävleborgs län under rubriken Norra Mellansverige. Skulle detta innebära att man i det här sammanhanget inte räknar länet till Norrland utan anser att länet har bättre förhållanden än Norrland i övrigt, tror jag det är fråga om en fel syn. Detta är någonting som vi får ha vår uppmärksamhet riktad på.

Anf. 103 OLLE WESTBERG i Hofors (s) replik:

Herr talman! Vi får väl se i protokollet. Jag fick i alla fall det bestämda intrycket att Johan Olsson i inledningen gjorde ett långt uttalande om den goda utvecklingen i länet. Vi får alltså kontrollera den här saken senare, men jag tror inte att jag missuppfattat det hela.

Jag vill tillägga att landet ju har förlorat ca 170 000 industriarbeten under de senaste åren, vilket ju visar att utvecklingen har varit mycket dålig.

Johan Olsson följer ju utskottet och propositionen fullt ut och accepterar därmed att sex av länets tio kommuner helt och hållet kommer att hamna utanför stödområdet. För vår del tycker vi inte att detta är acceptabelt.

Anf. 104 JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Man blir inte helt och hållet utan hjälp, utan får möjlighet till stöd på annat sätt, delvis genom länsstyrelsens medverkan.

Anf. 105 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Det regionalpolitiska stödet måste syfta till att skapa sysselsättning i svagt utvecklade regioner. Den sysselsättningsskapande verksamheten bör vara så inriktad att den bidrar till att stadigvarande förbättra förutsättningarna för näringslivet i de orter som erhåller stöd. Stödet bör främst syfta till att skapa ett konkurrenskraftigt och så långt möjligt allsidigt näringsliv även i de delar av landet som nu är svagt

utvecklade. Det är angeläget att det förs en regionalpolitik och en näringspolitik som kan skapa en positiv utveckling i de delar av landet som har långsiktiga sysselsättningsproblem.

Kopparbergs län har drabbats av flera strukturförändringar, framför allt inom gruv- och stålindustrin. Många orter har drabbats, men jag skall i dag inte uppta kammarens tid med att räkna upp dem. Strukturförändringarna inom gruv- och stålindustrin har indirekt negativt påverkat stora delar av verkstadsindustrin. I går diskuterade vi tekoindustrin, och de förändringar som där skett har kraftigt påverkat antalet sysselsatta inom skinnindustrin i Malung. Antalet anställda i branschen halverades under några få år i mitten av 1970-talet. Länet är ett skogslän, och det har också fått känna på problemen med den minskade sysselsättningen inom skogsbruket.

Sammantaget gör detta att stora insatser behövs för att Kopparbergs län skall få en regionalpolitisk balans och för att länet som helhet skall börja utvecklas positivt.

Av länets regionala centra löper Avesta och Ludvika risk att försvagas som regionala centra för sysselsättning och service, om inte kraftiga samhälleliga insatser görs. Detta har sin grund i strukturförändringarna inom basnäringarna. För att säkra en bättre regionalpolitisk utveckling i den norra länsdelen hoppas jag på ett bifall till de socialdemokratiska reservationerna 21 och 62, vilket skulle placera in Mora kommun i stödområdet – det gäller alltså inplacering i stödområde D, som har yrkats från socialdemokratiskt håll.

När det gäller kommuncentra finner jag det mycket angeläget att utvecklingsstimulerande åtgärder riktas särskilt mot Malung, Smedjebacken, Vansbro och Älvdalen. Länsstyrelsen har i sitt remissvar till rapporten "Översyn av det regionalpolitiska stödet till näringslivet" föreslagit att Malung som första ort i Kopparbergs län får del av de resurser som satsas för byggande av industricentra. Med tanke på den förändring som har skett inom skinnindustrin under några år tycker jag att det är en självklarhet att Malung anses uppfylla de krav som ställs för att man skall satsa på industricentra. Vi har i motion 2345 också föreslagit detta, men utskottet har avstyrkt motionen. Jag avstår, herr talman, från yrkande i dag, men ämnar återkomma.

Jag vill avslutningsvis aktualisera en annan fråga, som närmast berör de två kommundelscentra Idre och Särna i Älvdalens kommun. För dessa två orter är förbättringen av transportstödet ett måste. I Särna finns Särna Såg & Hyvleri AB, som är den största arbetsgivaren på orten med sina ca 45-tal anställda. Skall företaget kunna upprätthålla den gynnsamma utveckling som det har haft hittills, så krävs ett bättre transportstöd. Den trähustillverkning som där utvecklats gynnsamt behöver transportstöd på ett bättre sätt än nu. Idres och Särnas geografiska läge är sådant att det kräver särskilt stöd. Det kan jämföras med de norrländska inlandskommunerna. För de sågade trävaror som levereras från Särna överstiger medeltransportavståndet ca 40 mil, liksom också för de inhemskt sålda trähusen. För de specialhus som levereras till t. ex. Italien är avståndet till lämplig svensk gräns ca 80 mil.

Det behövs ett bättre transportstöd för Idre och Särna socknar i Älvdalens

kommun, om de sysselsättningstillfällen som finns där också fortsättningsvis skall kunna garanteras.

Herr talman! Kopparbergs län har alla de problem som finns i Norrland, och därför behöver vi ett ordentligt regionalpolitiskt stöd.

I detta anförande instämde Gudrun Sundström (s).

Anf. 106 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! När någon i den här debatten har beskrivit läget i landet och i länen, så har snart de borgerliga ledamöterna sagt att det är svartmålning. Beskrivningen stämmer inte med verkligheten, har man sagt. Därför skall jag hålla mig till verkligheten i Kopparbergs län.

Ungefär 6 000 är arbetslösa. Ca 6 000 är föremål för någon form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Omkring 11 500 är förtidspensionärer. Det är en summa på ca 24 000 människor i arbetsför ålder, dvs. mellan 16 och 64 år, som inte har ett ordinarie arbete. Det motsvarar ungefär 13 %.

I runt tal över hela landet är 11 000–12 000 öppet arbetslösa. Minst lika många är sysselsatta genom de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Läger man därtill att det finns närmare 300 000 förtidspensionärer, finner man att ca en halv miljon människor är utan ett ordinarie arbete. Svartmålning eller inte – det är i alla fall sant.

I Kopparbergs län framträder tre markanta drag, som man kan iaktta. Det första är att industrialiseringen minskar kraftigt, samtidigt som jobben inom den offentliga sektorn tenderar att minska. Det andra är att deltidsarbetet ökar väldigt mycket, och det är kvinnorna som får ta dessa jobb. Det tredje är att allt fler pensioneras av arbetsmarknadspolitiska skäl. På den arbetsplats där jag har mitt ordinarie arbete, SSAB:s Domnarvets järnverk, pensioneras nu flera hundra genom en överenskommelse om förtidspensionering. Vid 58 år får man ersättning från A-kassa i 450 dagar och sedan förtidspension. Nu vill även det Wallenbergägda Kvarnsvedens pappersbruk slå in på samma väg för att minska sin arbetsstyrka – alltså genom förtidspension.

Detta skulle aldrig behöva ske, om man hade en medveten och samhällsnyttig industripolitik. Regionalpolitiken har inte kunnat sätta nämnvärda spår i Dalarnas utveckling på annat sätt än att den har visat sig verkningslös.

De senaste prognoserna från statens industriverk tyder på en än värre utveckling för Bergslagen och Dalarna. Wallenbergmarodörerna fortsätter att härja. Redan har man ju sett till att Vikmanshyttan, Domnarvet, gruvorna i Grängesberg, Håksberg och Blötberget samt järnverket i Horndal har lagts ned eller förlorat ett avsevärt antal jobb. I skogs- och träindustrin har många jobb gått förlorade. I dag hotas jobben i Atlas Copco i Smedjebacken och vid järnverket i Långshyttan. Den industriella utvecklingen i Dalarna är kort sagt en katastrof.

Det märke som jag bär på rockuppslaget har jag fått av en styrelseledamot i Gruv-Ettan i Grängesberg, och på det står det "Rädda Bergslagen". Och det är faktiskt mer aktuellt än någonsin.

Kan då den regionalpolitik som utskottspartierna försöker genomdriva i olika former göra något för Bergslagen och Dalarna? Svaret är tyvärr nej.

Regionalpolitiken i borgerlig tappning kan inte bryta investeringsstrejken, en investeringsstrejk som direkt drabbar oss i Dalarna.

Regionalpolitik i borgerlig eller socialdemokratisk tappning, fondförslag från samma partier eller industripolitik från samma partier leder till och har lett till att Dalarna förblöder. Regionalpolitiken har inte ens gett ett stödförband. Vad som krävs är att makten över investeringskapitalet läggs under samhällsintresset. Syftet måste vara att tillföra Bergslagen och Dalarna avsevärda investeringsmedel. En form är vpk:s samhällsfonder. En annan är en s. k. Dalafond utifrån vattenkraftsvinsterna. En avgörande åtgärd är att se till att makten över bankkapitalet kommer under sådan styrning att investeringarna kan ske i industrin och i de utsatta delarna av landet, dit Dalarna hör.

Gruv- och stålnäringen måste radikalt omgestaltas – inte läggas ned. Där måste det ske investeringar. Verkstadsindustrin måste vara mottagare av råvarorna. Där måste det ske investeringar. Det måste ske investeringar för jobb i skogsindustri, i alternativ energiproduktion, i kollektivtrafik och i ett samhällsnyttigt byggande. För dessa investeringar inom basnäringarna krävs det kapital. Det är det enda som kan stoppa utarmningen och öka antalet arbetstillfällen i länet. Regionalpolitikens mål skall vara arbete, service och god miljö åt alla människor, oavsett var de bor i landet. Men verkligheten i dag är ett hån mot dem som drabbas.

Det är nödvändigt att göra så som föreslås i motion 289, dvs. att framlägga ett konkret aktionsprogram för Bergslagen. Så länge det inte görs är regionalpolitiken med dagens stödformer bara dimridåer som läggs ut för att dölja det faktum att dagens samhällssystem inte kan skapa jobb åt alla. Frihet att leva, bo och arbeta var man vill i landet är och förblir en klassfråga så länge kapitalismen består. Därför yrkar jag bifall till motion 289.

Herr talman! Vad kommer ett regeringsskifte i höst att betyda för Dalarna? Socialdemokraterna har inte gjort sig kända som de som går först i kampen för ett annat alternativ. I stället har de tyvärr på många håll svikit opinioner som kämpat för att bevara jobben. I reservation 2 talas det, herr talman, om planering, om en annan industripolitik. Jag frågar mig vad den kommer att betyda. Vilka medel skall man använda? Blir det löntagarfonder? I vilka företag i Dalarna skall man köpa aktier? Blir det i Stora Kopparberg? Vad skall en minoritetspost i Stora Kopparberg ge för sysselsättningen? Hinner man köpa aktier i Atlas Copco innan de lägger ner?

Vad jag efterlyser är besked om vad som skall hända med Dalarna framöver. Borgerlig politik har ju redan inneburit katastrof – men vad kommer att hända i framtiden, om man röstar på reservation 2? Det enda, vad jag kan förstå, är att intentionerna i motion 289 om ett samhälleligt investeringsprogram på industrisidan måste förverkligas. Det måste bli slut

på bugandet för kung Wallenberg, och då måste det bli en politik som hävdar basnäringarna och att dessa förädlas.

Anf. 107 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Från andra världskriget och fram till slutet av 1960-talet var expansionen i Västmanlands län mycket stark. Det gällde såväl sysselsättnings- som befolkningsutvecklingen. Grunden till detta låg främst i länets tunga basindustrier, byggda på malm, stål och skog samt verkstadsindustri.

För varje årtionde ökade sysselsättningen med mellan 11 000 och 12 000 arbetstillfällen och befolkningen med 30 000 personer.

Fortfarande är det många i vårt land som enbart känner denna sida av Västmanlands län. Men tyvärr har utvecklingen svängt, och det är viktigt att denna sida av utvecklingen blir mera känd. Den expansiva utvecklingen bröts mycket drastiskt omkring 1970. Men fortfarande var Västmanland så sent som 1975 ett av de län som hade den högsta industrisysselsättningen i landet, 41,7 %.

Tyvärr måste man konstatera att investeringarna i industrin ständigt har krympt sedan mitten av 1970-talet. Industriinvesteringarna, som under 1960-talet och första hälften av 1970-talet stadigt ökade med 4–5 %, har rasat så att de nu är på samma nivå som i mitten av 1960-talet.

För ett så starkt industrialiserat län som Västmanland får de sjunkande industriinvesteringarna förödande konsekvenser. Den förda regeringspolitiken har inneburit att företag efter företag på våra bruksorter har drabbats hårt under de senaste åren. Kriserna har gällt branscher som man för bara fyra fem år sedan trodde var lika säkra som det svenska urberget, dvs. branscher inom malm-, stål- och skogsområdet.

Den västmanländska vardagen är full av exempel på den ekonomiska krisen och dess effekter. Människor i t. ex. Norberg, Fagersta, Skinnskatteberg, Surahammar och Hallstahammar har i sin vardag fått känna på krisens verkningar och kan bära vittnesbörd om utvecklingen.

Företagsnamn som Spännarhyttan, Fagersta AB, Bulten-Kanthal AB, Surahammars bruk och Hallstahammars bruk är bara några exempel i en lång rad av företag, där personal har avskedats eller permitterats. I vissa fall har företagen lagts ned helt, i andra fall har produktionsgrenar avvecklats eller dragits ned.

Just nu gäller den största oron ASSI:s boardfabrik i Skinnskatteberg och kommunens kamp för en hel bygds överlevnad.

ASSI:s beslut om Skinnskattebergsfabrikens nedläggning kom som ett dråpslag för en redan utsatt bygd. Arbetarrörelsen i Västmanland ställde genast två krav på regeringen, Statsföretag och ASSI:s styrelse:

1. Framtidsutsikterna för hela boardbranschen måste ses över genom en förnyad branschutredning.

2. I avvaktan på denna utredning får inte ASSI:s beslut om Skinnskattebergsfabriken verkställas.

Efter omfattande påtryckningar gav industriminister Åsling med sig och

gav industriverket i uppdrag att utreda träfiberskiveindustrin. Men industriministern vägrade att dra konsekvenserna av detta beslut och instämma också i vårt andra krav. Glädjande nog har dock de socialdemokratiska framstötarna i näringsutskottet vunnit framgång. Näringsutskottet, med en majoritet av socialdemokrater och centerpartister, föreslår riksdagen att uttala att "riksdagen kan räkna med att en nedläggning av fabriken i Skinnskatteberg inte blir aktuell innan förutsättningarna för fortsatt drift vid denna anläggning har prövats i ett större sammanhang" – dvs. i den utredning som skall göras.

De två kraven från arbetarrörelsen i Västmanland borde också ha varit självklara utgångspunkter för industriministern och ASSI. De håller nu ändå på olika sätt på att uppfyllas, vilket i varje fall innebär att Skinnskatteberg ges möjligheter till en rättvis behandling.

Självfallet är det ändå långt ifrån att Skinnskattebergs situation är räddad. Vi inom arbetarrörelsen i Västmanland är klara över att det kommer att krävas ett omfattande arbete för Skinnskattebergs sak också fortsättningsvis.

När basnäringarna, som bygger på malm, stål och skog, viker, får detta konsekvenser också för stora delar av verkstadsindustrin. Vi har t. ex. Sala International i Sala med inriktning på gruvutrustning. Vi har många verktygsmaskinstillverkare i Arboga, Köping och Västerås. Företag inom byggnadsindustrin brottas med stora problem, men det gäller också inom försvarsindustrin och andra sektorer av samhället. Tillsammans får de minskande industriinvesteringarna och det minskande byggandet förödande effekter på människors rätt till arbete.

Regionalpolitiska åtgärder har inte i någon särskilt hög grad kommit Västmanland till del. Expansionsåren har suttit i länge. Men sedan flera år tillbaka hör åtskilliga av länets orter till dem som behöver olika former av regionalpolitiskt stöd. I arbetsmarknadsutskottets betänkande finner man att de västmanländska kraven fått framgång i många av de socialdemokratiska reservationerna. Det gäller t. ex. uttalandet om arbete med särskilda åtgärder för bruksorterna och regionalpolitiskt stöd till kommunala industri-lokaler.

Den oro den västmanländska socialdemokratin känner för utvecklingen i vårt land ökas nu ytterligare av att prognoserna för framtiden är så dystra. Den rapport som industriverket nyligen presenterade klargör att riskerna är stora för en påtagligt minskad industrisysselsättning bl. a. i Västmanland.

Mot denna mörka bakgrund måste vi sammanfattningsvis rikta kritik mot en regering som låtit industriinvesteringarna sjunka så katastrofalt och som underlåtit att vidta åtgärder för att trygga sysselsättningen på bruksorterna och ge aktivt stöd åt Skinnskatteberg.

En tryggad framtid för Västmanland kräver de aktiva insatser som finns redovisade i det socialdemokratiska krisprogrammet, som sätter rätten till arbete främst.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

I detta anförande instämde Thure Jadestig och Roland Sundgren (båda s).

Anf. 108 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Till att börja med vill jag erinra om att de partier som sitter i utskottet genom sin skrivning i dag är eniga om att det inte är kapitalismen som har förorsakat problemen med den regionala obalansen. Detta sägs klart i betänkandet, och det görs utan att man försöker förklara vad som är den egentliga orsaken till problemen. Därav följer en regionalpolitik, som nu är på väg att genomföras, mot vilken Jörn Svensson tidigare i dag har framfört vpk:s principiella kritik.

Bergslagen och Västmanland har drabbats mycket hårt under de senaste åren. Jag kan bara instämma i den beskrivning som Lena Hjelm-Wallén gjorde för de olika orterna, för stålindustrin och för skogsindustrin. Det är precis så eländigt som hon beskrev det.

Industriförbundet har sagt att i den här regionen, Bergslagen, kommer under 1980-talet 30 000–35 000 arbetstillfällen att försvinna inom tillverkningsindustrin, och det är verkligt illavarslande.

I finansutskottets betänkande, som skall behandlas om några dagar – det ligger nu på våra bänkar och jag satt just och läste i det – står det att Industriförbundet har gjort en enkät bland företagen som visar att det nästa år kommer att försvinna 16 000–20 000 arbetstillfällen inom tillverkningsindustrin. Det kommer att ytterligare drabba regionen Bergslagen och Västmanland, som är så hårt beroende av just industrisysselsättningen.

Under några år har det varit stålindustrins kris som har satt skräck i befolkningen. Den krisen är minsann inte över. Det finns all anledning att varna för en fortsättning på den negativa utvecklingen. Privatkapitalets oförmåga till samhällsansvar och deras vinstjakt sätts som vanligt före alla samhälleliga mål. Det kommer att ge ännu mer elände om inget görs snabbt. Vi ser dagligen tecken på fusioner, nedskärningar, sammanläggningar och avskedanden.

De senaste månaderna har länet också drabbats av Statsföretags besked om att ASSI i Skinnskatteberg skall läggas ned. Vi har kunnat konstatera att i ledningen för många statliga bolag sitter samma andas barn som i de privata bolagen, fostrade att i varje läge sätta penningen framför samhällsansvaret. Dessa företagsledningar lyder naturligtvis under samma ekonomi och ekonomiska politik som alla andra bolag. Men i fallet Skinnskatteberg har det varit extra tydligt vad gäller det bristande sociala ansvaret. Man har sagt klart ut att man inte kan ta något ansvar, och man har inte försökt att lägga ut några dimridåer kring sitt handlande. Nu hörde vi, av det Lena Hjelm-Wallén sade, att det finns vissa försiktigt positiva tecken tack vare agerande här i riksdagen och på många andra sätt, genom länsmyndigheter osv.

Det skall också framhållas att det inte bara är de traditionella bruksorterna som är krisorter. Vi har Aktiv i Morgongåva – numera heter det Rosenlöv och är utlandsägt – som lider av personalnedskärningar och en relativt osäker

framtid. Vi har Sala International, numera ägt av Allis Chalmers, USA, som också har nedskärningar på programmet. I det senare fallet är det direkt beroende av den gruv- och stålpolitik som förs i landet.

Under mina hittillsvarande tre år i riksdagen har jag haft tillfälle att många gånger ta upp krissituationen i Bergslagen och Västmanland med olika företrädare för regeringen. De har verkligen ansträngt sig, inte för att göra några insatser för bygd och folk, utan de har verkligen lagt ned möda för att slippa ta ställning eller göra några ingrepp. De har försökt undvika att göra något som kan få positiva effekter. Man har en övertro på privatkapitalets möjligheter, och man låter det spela fritt. Jag måste säga att även om jag inte hade så väldigt många illusioner när jag kom hit, är det med ganska stor bitterhet jag ser tillbaka på regeringsagerandet.

Men Bergslagen kan leva. Regionen har de allra bästa förutsättningar för att även i framtiden vara en region med levande bygder, sjudande liv och verksamhet, dvs. om man bryter med den nuvarande politiken. Till årets riksdag har vi från vpk, förutom branschmotioner om stål, skog och industripolitik i stort, som skulle få mycket positiva effekter för den här regionen, också lagt fram en motion där vi säger att man skall tillsätta en Bergslagsdelegation. Vi menar att en delegation som består av företrädare för kommuner, fackföreningar och industri bör tillsättas för att försöka ta reda på vilka förutsättningar som finns för produktion i Bergslagen. Fackets folk och kommunernas folk skall naturligtvis ha majoritet i delegationen, för det är deras intresen som måste skyddas gentemot industrin. Delegationen skulle kunna kartlägga naturtillgångar, råvaror och möjligheter till produktion inom regionen, både vad gäller skog och malm. Det finns väldigt många möjligheter att öka produktionen, att få Bergslagen att överleva och utvecklas om man ser till samhällsnyttan och de enorma kostnader som arbetslösheten drar med sig.

På det här sättet, dvs. om man ser till de verkliga förutsättningar som finns för Västmanland och Bergslagen, finns det möjlighet att överleva. Kan inte Västmanlands län, ett av de mest industrialiserade länen – där det finns mycket yrkeskunnigt folk, råvaror och en infrastruktur för industriproduktion – klara sig, då kan nästan inget län klara sig. Vi kan inte bara stå och se på hur man raserar denna region. Det har visat sig att det finns en enorm vilja bland människor. Många spontana initiativ har tagits ute i bygderna. Det har visats en vilja till överlevnad från vanligt folk, från anställda, från kommunledning och andra myndigheter. Många positiva initiativ har tagits, men det har saknats stöd från regeringen och stöd från centralt håll för att initiativen skulle kunna utvecklas på ett riktigt sätt. Av dagens regionalpolitiska förslag får man säga att det inte blir mycket bättre, nästan ingen förändring alls. Inte kan stödområdesindelning eller lån till industrilokaler eller allmänna förhoppningar om en bättre utveckling – som vi har hört företrädare för centern uttala här – hjälpa en ort som förlorar sin basnäring, hela grunden för inte bara den stora industrin utan också för mycket av småindustrin och kringverksamheten.

Jag tror att man i dagens betänkande säkert 50 gånger skriver att man skall

försöka differentiera näringslivet på olika orter som är beroende av en enda stor industri. Men vilket är medlet? Ja, inget alls. I stort sett en politik av det slag som har förts tidigare och inte leder någonstans.

När vi kräver att en Bergslagsdelegation skall tillsättas är det därför att man där skulle kunna börja arbeta med problemen på ett mer konkret och nära sätt. Den skulle kunna presentera förslag för Bergslagens överlevnad, där man tar till vara de resurser som i dag finns – innan allt är förött.

Regeringen har inte presenterat några förslag avseende Bergslagens överlevnad, möjligen för sin egen överlevnad – förslag till hur man skall klara sig i den förestående valkampanjen. Men jag tror inte att det är tillräckligt. Från vpk:s sida yrkar vi bifall till motion 289 om tillsättande av en Bergslagsdelegation.

Anf. 109 PER ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag såg att Bengt Wittbom har strukit sig på talarlistan. Det gör att vi kanske kan votera snabbare, men det får inte tolkas så att vi i Örebro län inte skulle ha några problem med vår arbetsmarknad. Tvärtom har vi rätt stora problem.

Vi har i vinter haft över 5 000 öppet arbetslösa. I en kvartalsrapport från länsarbetsnämnden i mars sades att man då hade närmare 11 000 personer öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket utgör 7,9 % av arbetskraften i länet eller 2,4 % fler än motsvarande tid 1981. Det speglar vår situation och visar att vi alls inte är problemfria.

Min egen anknytning till det omfattande betänkande från arbetsmarknadsutskottet som vi nu behandlar är motionen 1074. I den tar jag upp frågor om ändring av den vid motionstillfället rådande stödområdesindelningen vad gäller Örebro län. Då det nu föreligger ett nytt förslag till stödområdesindelning får yrkandet i motionen numera anses överspelat. Jag konstaterar att de mest utsatta kommunerna i Örebro läns norra del, Ljusnarsberg och Hällefors, som tillhörde stödområde 3 i den gamla indelningen, nu kommer att hamna inom C enligt den nya indelningen. Norra delen av Lindesbergs kommun, som förut tillhört stödområde 2, kommer likaledes att placeras in inom område C enligt den nya indelningen. Länet i övrigt hamnar utanför det nya stödområdessystemet.

Vi har från vpk, både tidigare och under denna debatt, framfört att systemet med stödområden inte skall överskattas. I ett läge där stora och folkrika regioner utanför stödområdena brottas med stora problem har praktiskt taget alla regioner i landet blivit krisregioner. Vad som i första hand behövs är inte begränsade, noga reglerade stödsatser, utan en planerad närings- och regionalpolitik, där regionala insatser sätts in med kraft inom utvecklingsbara branscher och regioner.

I en rapport som enligt pressen skall ha överlämnats till industridepartementet utpekas den mellansvenska Bergslagsregionen som det område som kommer att förlora de flesta industrijobben fram till år 1990. Jag anser inte att det finns anledning att acceptera en sådan utveckling. Sysselsättningen i bruksorterna i Bergslagen måste försvaras. Samhället måste medverka i en

sådan fortsatt omstrukturering av den specialstålindustri som finns i denna region att slagkraft och ökad sysselsättning efter hand kan uppnås.

Ny förädlingsindustri måste tillföras regionen. Vi anser från vpk att det inte går att bara lita till den spontana utvecklingen. Det måste till en planerad och medveten närings- och regionalpolitik, som leder till att länsplaneringen inte bara blir en lista för önsketänkanden, utan en vägledning till en handling som skapar arbete och framtidstro i Örebro län och hela Bergslagsregionen.

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Anf. 110 NILS HJORTH (s):

Herr talman! Jag har tillsammans med mina socialdemokratiska kamrater på länsbanken väckt två motioner, dels en som vi lämnade under den allmänna motionstiden, dels en i anslutning till den föreliggande propositionen.

I motionen nr 287 från januari erinrar vi om att vi flera gånger under 1970-talet föreslagit att de tre norduppländska kommunerna skulle tillföras det allmänna stödområdet. Som skäl för detta anger vi främst den ensidiga arbetsmarknaden inom basnäringarna och strukturomvandlingen, som hårt drabbar de mindre orterna. Vi har därför ansett det naturligt och nödvändigt att Älvkarleby, Tierps och Östhammars kommuner skulle tillhöra stödområdet. Genom 1979 års regionalpolitiska beslut med indelning i sex stödområden blev de nämnda kommunerna, som tidigare tillhört den s. k. grå zonen, inplacerade i stödområde 2. Vi har dock hela tiden med de ständigt växande sysselsättningsproblemen inom regionen ansett det motiverat med en placering i stödområde 3 eller 4.

I motionen pekar vi på att avvecklingen av byggarbetsplatsen i Forsmark skapar ytterligare problem på den redan nu mycket ansträngda arbetsmarknaden i Norduppland. En minskning av 1 500 arbetstillfällen fram till år 1985 måste ju få återverkningar på utvecklingen i hela området. Med tanke på de närmaste årens stora besvärigheter föreslog vi alltså att nämnda kommuner temporärt skulle få inplaceras i stödområde 4.

I mars kom så propositionen om program för regional utveckling och resurshushållning. Där slås fast tidigare uppställda mål om att ge människor i alla delar av landet tillgång till arbete, service och god miljö. Det nya förslaget till stödområdesindelning innebär enligt propositionen en kraftig prioritering av de regionalpolitiskt sämst ställda regionerna.

De norduppländska kommunerna ställs nu utanför stödområdesindelningen, och därför föreslår vi i motionen nr 2293 att de inplaceras i stödområde. Som ytterligare argument för detta framhåller vi i motionen de dåliga konjunkturerna inom stålindustrin som bl. a. berör bruksorterna Söderfors och Österbybruk. Vi finner det förvånande att industriministern inte ser tillräckligt starka skäl för att placera Norduppland i stödområde C. Problemen i regionen är enligt statsrådets mening inte av så allvarlig och långsiktig karaktär.

Sedan motionen lämnades i mars har situationen för flera företag i Norduppland drastiskt försämrats. Till den tidigare nämnda och kända

nedtrappningen i Forsmark de närmaste åren kommer ytterligare företagsinskränkningar. I flera fall har varsel om nedskärning av arbetsstyrkan på grund av vikande orderingång lämnats. Det gäller bl. a. företag i Tierp och Söderfors samt Rockwool i Gimo. T. o. m. Sandvik i Gimo har nu fått kännning av de vikande konjunkturerna. Hotet mot Dannemora gruvor får väl åtminstone tillfälligt anses ha avvärjts. En ökad försäljning och nya kunder gör att hela årets produktion om 430 000 ton färdiga malmprodukter har sålts. En minskning av överlagret med 100 000 ton beräknas också ske.

Jag har i tidigare riksdagsdebatter kritiserat den förkortade nådatid som SSAB chockartat föreskrev med hotet om nedläggning av gruvan den 1 juli i år, om inte ett s. k. positivt kassaflöde uppnåddes. Den förbättrade produktiviteten och lönsamheten har lett till att den övertaliga styrkan kunnat minskas.

Trots de för Dannemora ljusare framtidsutsikterna har SSAB:s styrelse eller företagsledning inte kunnat förmå sig till att ge de anställda besked om hur det blir efter den 1 juli. Det är väl inte för mycket begärt att man meddelar sina anställda att genom den ökade försäljningen produktionen kan få fortsätta och att någon nedläggning inte längre är aktuell. Jag upphör inte att förvånas över den nonchalanta personalpolitik som det till tre fjärdedelar statsägda företaget bedriver. Man har ännu ett par veckor på sig att meddela de anställda att faran åtminstone för tillfället är avvärjd.

Det som nu gör framtiden så oviss och som hotar sysselsättningen framför allt i Österbybruk är samgåendet mellan Fagersta och Uddeholm på snabbstålsområdet. Ett nytt bolag skall bildas och 250 man skall bort. Värst drabbas Österbybruk med 130 man. Söderfors förlorar 30 arbetstillfällen och Långshyttan 90.

Redan när det för en tid sedan meddelades att Uddeholms verkställande direktör Sören Gyll invaldes i Fagerstas styrelse och att Arne Westerberg, styrelseordförande i Fagersta, skulle ingå i Uddeholms styrelse, befarade jag det värsta. Jo då, mycket riktigt. Efter bara några veckor var man klar över att ett nytt samägt snabbstålsbolag skulle bildas. De fackliga representanterna i Österbybruk kallades till Fagersta för information. På vägen dit stannade de och köpte en tidning. Där fick de läsa om vad de skulle informeras om vid framkomsten.

Det är så det går till i dagens Företagssverige när det gäller samråd och överläggningar mellan företagsledning och anställda. De som berörs av företagsinskränkningar får när allting är bestämt besked om hur det skall bli. Någon möjlighet att påverka utvecklingen har de inte. Det skorrar onekligen falskt när man från företagsledarens sida talar om maktfullkomlighet och energiskt varnar för fackligt inflytande med löntagarfonder. Man är rädd för insyn från dem som för sin utkomst är beroende av företagets utveckling.

Vad som skall ske med Fagersta tycks numera bestämmas per telefon från New York. Tala sedan om företagsdemokrati. Det är lång väg dit. Det finns knappast någon anledning vare sig för styrelseordförande eller verkställande direktörer att som nu ofta sker gå upp i falsett i fråga om förslaget till löntagarfonder, när de själva bara är brickor i det företagsekonomiska

spelet. Kapitalägarna gör ändå sina spekulativa drag och placerar sina pengar där de för stunden kan ge bästa utdelning utan hänsyn till att människor blir arbetslösa och att orter utarmas. Det ansvaret överlastar man på samhället. I andra sammanhang passar det sedan att klaga på att den offentliga sektorn växer och kostar för mycket pengar.

Ursäkta, herr talman, att jag blir litet bitter, men det är faktiskt en bild av det som sker i dag.

Nu slår man sig för bröstet och framhåller att det nya samägda bolaget blir världens största snabbstålsbolag. Samtidigt säger man att snabbstålsbranschen är inne i en besvärlig situation och att det finns en överproduktion av snabbstål på världsmarknaden. Vi har också från socialdemokratisk sida flera gånger framhållit nödvändigheten av ett utökat samarbete inom specialstålssektorn. Men då skall staten vara med och planera och samordna och se till att sysselsättningen tryggas på de bruksorter som skulle drabbas av detta. I stället har det inträffat att en tredje konkurrent tillåtits etablera sig inom branschen. Om det nu går enligt samarbetsplanen, leder det till att snabbstålsstången försvinner från Österbybruk. Det betyder att halva arbetsstyrkan friställs. Då skall man ha i minne att under senare år antalet anställda redan har halverats. Det blir inte mycket kvar sedan.

De kommande förhandlingarna bör därför enligt min mening inte bara gälla hur snabbstålsstillverkningen skall lokaliseras för att ge bästa möjliga effektivitet. De bör även omfatta hur sysselsättningen för de övertaliga skall tryggas. De stora bolagskoncernerna Uddeholm och Fagersta borde här känna sitt ansvar. Om de inte kan eller vill detta, måste regering, industridepartementet och länsmyndigheter ingripa.

Men åter till den aktuella debatten om stödområdena. Länsstyrelsen i Uppsala län anser liksom vi att Nordupplandskommunerna bör föras till stödområde C, inte minst med hänsyn till att flertalet kommuner i Bergslagen med liknande strukturproblem kommit med.

Det föreslås i propositionen att utanför de tre stödområdena skall stöd för en begränsad övergångsperiod kunna ges i kommuner med strukturproblem. I den socialdemokratiska partimotionen sägs att industriomvandlingsstöd skall kunna ges för att man skall komma till rätta med vissa speciella förhållanden. I sak tycker jag att skillnaden inte är så rasande stor. Huvudsaken är att hjälpinsatser kan påräknas vid sådana situationer som den strukturiomvandling jag här har talat om och som jag befarar snart kan uppstå i bl. a. Österbybruk.

Näringsutskottet avstyrker den socialdemokratiska motionen. Arbetet i stålorterna ingår i länsplaneringsarbetet i stort, säger man. Den socialdemokratiska reservationen tar mera allvarligt på dessa problem. Man anser det väsentligt att statsmakterna gör kraftfulla insatser i bruksorterna för att hålla sysselsättningen uppe.

Vårt förslag om att de tre Nordupplandskommunerna skulle ingå i stödområdet har avvisats av utskottet. Jag vill dock poängtera vad utskottet sagt om möjligheter till stöd i kommuner även utanför stödområdet. Jag menar att de nu rådande och framöver förmodligen än mer besvärliga

förhållandena på arbetsmarknaden i Norduppland i det sammanhanget bör uppmärksammas. Regeringen skall enligt utskottet ange vilka kommuner som bör komma i fråga för stöd i sådana fall. De fall som åsyftas är stöd till näringslivet i regioner där man i samband med strukturförändringar får allvarliga störningar på arbetsmarknaden. Norduppland är ett område som bör komma i fråga för sådana stödinsatser!

Vi socialdemokrater på Uppsalabänken har också lagt fram ett par andra motioner med Hans Alsén som första namn.

I motion 320 begär vi en förstärkning med statsmedel till Upplandsinvest AB. Vi anser att regeringen bör uppta överläggningar med landstinget i den frågan. Utskottet avstyrker visserligen detta men är positivt inställt till regionala investmentbolag. En framställning från länsstyrelsen och landstinget om ett kapitaltillskott till Upplandsinvest om 2 milj. kr. har dock avslagits av regeringen. Mot bakgrund av den alltmer besvärande sysselsättningssituationen inom länet och den låga investeringsnivån inom befintlig industri ser vi det angeläget att frågan om kapitaltillskott omprövas av regeringen. Jag vill framhålla att Upplandsinvest trots den korta tid man verkat visar sig ha gynnsamma effekter på länets näringsliv.

Vidare har vi i motion 453 föreslagit försöksverksamhet i Uppsala län med omlokalisering av offentlig verksamhet. Utskottet är även i den frågan positivt inställt men anser att sådan verksamhet kan finansieras inom de ramar som länsstyrelsen redan har. Med de knappa resurser som står till länsstyrelsens förfogande är det tyvärr omöjligt att i praktiken klara den uppgiften.

Jag har, herr talman, inget annat yrkande än om bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

I detta anförande instämde Hans Alsén och Birgitta Dahl (båda s).

Anf. 111 ÅKE WICTORSSON (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att något kommentera Stockholms och Stockholms läns roll i regionalpolitiken.

Arbetslösheten ökar nu mycket snabbt i Stockholms län liksom i landet i övrigt. Ökningen i länet på ett år har varit 5 000 personer, från 9 000 till 14 000 personer. Detta innebär att medan ökningen i landet i sin helhet varit 42 % har arbetslösheten i Stockholms län ökat med 55 %. Det finns därutöver ännu fler som visserligen har arbete, men som inte får arbetstider och restider att gå ihop. Ofta ligger arbetet dåligt till i förhållande till bostäder, skolor etc. Erfarenhetsmässigt drabbar den här situationen främst kvinnorna på arbetsmarknaden. Allvaret i situationen understryks ytterligare av att den offentliga sektorn i Stockholms län enbart under det senaste halvåret skurit ner antalet nya planerade jobb med inemot 50 000 arbetstillfällen. Den utvecklingen kommer att ytterligare förstärkas genom den brandskattningspolitik som den borgerliga majoriteten i detta hus driver mot landstinget och kommunerna i Stockholms län.

En tredjedel av den sammanlagda besparingen på 3,5 miljarder kronor när

det gäller landets kommuner drabbar kommunerna och landstinget i Stockholms län. Vårt län präglas av särskilt stora klyftor och skillnader i arbetslivet. Industridöden har i snabbare takt drabbat Stockholms län än övriga delar av landet. Fortfarande är dock Stockholms län Sveriges största industricentrum med ca 20 % av hela landets industriarbetsplatser. Men här finns samtidigt en glesbygd – exempelvis i skärgården. Bara i Norrtälje kommun bor det lika många glesbygdsbor som i Jämtland. Arbetsmarknaden är hårdare spaltad här än på många andra håll. I Stockholms län finns det lika många arbetslösa som i Norrbotten. Men här finns också obesatta lediga jobb trots att arbetslösheten ökar.

Vår region domineras – om man ser till antalet – av små verkstadsföretag, av vilka många har en mycket dålig lönsamhet och otrygga förhållanden. Industrin i Stockholms län har emellertid i genomsnitt en högre produktivitet än industrin i resten av landet. De industrigrenar som avsätter mest av resurser till forskning är klart överrepresenterade i Stockholm. Det gäller särskilt den elektroniska industrin, läkemedelsindustrin och annan kemisk industri, instrumentindustrin m. m. I vårt län finns de bäst betalda beslutsfattarna inom många grenar av samhällsförvaltning och inom det privata näringslivet. Men här finns också en större andel – jämfört med landet i övrigt – av invandrare som har en mycket svag ställning på arbetsmarknaden, som har de sämsta arbetsförhållandena och de sämsta lönerna. Den sociala utslagningen är ett särskilt problem hos oss. Ungdomsarbetslösheten är mindre här än i övriga delar av landet, men långtidsarbetslösheten bland unga är större.

Med utgångspunkt i den bild av förhållandena i Stockholmsregionen som jag här sökt skissera är det möjligt att dra vissa slutsatser för den regionalpolitiska debatt som vi för i dag.

Den första slutsatsen är mera av näringspolitisk än av regionalpolitisk karaktär. I nuvarande besvärliga läge för svensk industri, där vi står inför en nödvändig omställning av industrin från tung råvaruproduktion till lättare, mera teknologiskt utvecklad industri, framstår det som synnerligen angeläget att vi använder oss av den utvecklingskraft som finns bl. a. i Stockholmsregionen. Från landets synpunkt sett är det nödvändigt att vi tar till vara och stärker dessa utvecklingstendenser. En sådan utveckling ger oss också ekonomisk styrka, så att vi med samhällets hjälp kan satsa på de svagare regioner i landet som inte klarar sin utveckling av egen kraft. Den första slutsatsen blir således att vi måste ta till vara utvecklingskraften i Stockholmsregionen!

Även i dagens debatt har det framförts sådana synpunkter som att en önskvärd utveckling av de regionalt svaga glesbygderna skulle förutsätta en speciell svängrem när det gäller Stockholmsregionens utveckling. Inget resonemang är farligare. Om, som den borgerliga utskottsmajoriteten föreslår, exempelvis planeringstalen för Stockholms län sätts lägre än vad som motsvarar en realistisk bedömning av utvecklingstendenserna för framtiden, leder det inte till ett enda nytt arbetstillfälle i glesbygderna. Däremot blir konsekvenserna av ett sådant beslut att det i Stockholmsre-

gionen byggs för få bostäder och för litet vägar samt att det görs för få andra samhällsinvesteringar. Som en följd härav uppstår flaskhalsar inom samhällsverksamheten som inte drabbar de ekonomiskt starka i regionen. Det är i stället de svaga människorna i Stockholmsregionen som får ta konsekvenserna av en sådan politik. Den andra slutsatsen blir sålunda att sänkta planeringstal inte ger några jobb i glesbygden. I stället innebär de en risk för försämrade samhällsservice för de svaga befolkningsgrupperna i storstadsområdet.

För Stockholms län förordar departementschefen – det har den borgerliga utskottsmajoriteten ställt sig bakom – att den statliga planeringen skall inriktas på en folkmängd av 1 560 000 invånare år 1990. Det motsvarar en genomsnittlig årlig folkökning på 2 700 personer under resten av 1980-talet, vilket förutsätter att det inte blir någon nettoutflyttning över huvud taget till länet. Detta är inte en trolig utveckling, med hänsyn till att Stockholms län erfarenhetsmässigt tar emot en stor del av dem som invandrar till Sverige.

Behovet av arbetstillfällen i andra delar av landet är stort. Men arbetslösheten ökar även i Stockholms län, bl. a. till följd av en tilltagande brist på arbete i de varuproducerande delarna av näringslivet: jord- och skogsbruk, tillverkningsindustri, byggnadsindustri. Endast 23 % av arbetstillfällena inom länet finns inom dessa verksamheter mot 40 % för övriga Sverige. Vidare är de inomregionala obalanserna på länets arbetsmarknad sådana att aktiva åtgärder behövs för att omlokalisera verksamheter även inom Stockholms län.

Industrisysselsättningen har minskat kraftigt inom länet under senare år, och den minskningen kommer enligt prognoserna att fortsätta under 1980-talet. Vi skulle alltså få en ännu mera tjänstedominerad arbetsmarknad. Detta är helt oacceptabelt om vi menar något med vårt tal om att skapa regioner med bra balans mellan olika verksamheter. Vi kan inte ha en Stockholmsregion utan industriarbetare!

Vi kan inte heller tänka oss att på nytt besluta om en utflyttning av redan etablerad statlig verksamhet från Stockholms län. Jag utgår därför ifrån att den statliga verksamhet som i framtiden skall utflyttas till andra delar av landet är nytillkommande verksamheter. Erfarenheterna från de tidigare utflyttningsomgångarna är sådana att de borde mana till försiktighet. De anställda vid nuvarande statliga arbetsplatser inom regionen bör på samma sätt som andra arbetstagare kunna känna en viss trygghet i sin arbetssituation.

Detta leder mig fram till att särskilt yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen 7, som handlar om planeringstal för länen år 1990. Reservationen ställer sig bakom länsstyrelsens i Stockholms län beräkning att det lägsta acceptabla planeringstalet för år 1990 är 1 580 000 människor. Bakom detta beslut i länsstyrelsen står samtliga politiska partier med undantag av centern. Jag utgår ifrån att de folkpartistiska och moderata ledamöterna av denna kammare inte har några svårigheter att ställa sig bakom detta krav.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Anf. 112 PER-AXEL NILSSON (s):

Herr talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:23 behandlas bl. a. några motioner som gäller Gotland och dess näringsliv.

Vi gotländska motionärer har pekat på att Gotland till skillnad från andra län på grund av havsbarriären är i avsaknad av pendlingsmöjligheter till närliggande arbetsområden. Detta gör att gotlänningarnas valmöjlighet på andra arbetsmarknadsområden är begränsad.

Totalt kunde Gotland uppvisa förhållandevis goda siffror för sysselsättningsutvecklingen under 1970-talet, detta i hög grad beroende på sysselsättning inom den offentliga sektorn. Den tidigare positiva utvecklingen av industrisysselsättningen har nu förbytts i en minskning. Ser man på den aktuella situationen och framtidsutsikterna finner man bilden dystert.

När man tar del av länsarbetsnämndens arbetssökandestatistik finner man att totala antalet arbetssökande i april 1982 var 1 603 personer, en ökning med 209 i jämförelse med april 1981. Siffran 1 603 utgör 5,9 % av antalet förvärvsarbetande i länet.

Av ungdomar under 24 år var det 864 som sökte arbete i april 1982.

Antalet sysselsatta i beredskapsarbete, AMU-utbildning, anställda med lönebidrag samt anställda vid samhällsverkstäderna i april 1982 var 1 548 personer, en ökning med 272 sedan april 1981.

Låt mig också nämna något om ungdomar under 20 år och deras möjligheter att erhålla en meningsfull sysselsättning.

Den 15 maj 1982 var 102 ungdomar under 20 år arbetslösa. 51 ungdomar under 20 år hade ungdomsplatser, 95 var i yrkesintroduktion, 21 var i arbetsmarknadsutbildning och 146 var i beredskapsarbete. Det gör en summa av 415. Motsvarande siffra den 15 september 1981 var 290. Till dessa siffror skall läggas att 847 ungdomar nu lämnar grundskolan och att 690 ungdomar lämnar gymnasiet.

Detta är de gotländska ungdomarnas situation f. n.

Låt mig nämna ytterligare en del siffror som belyser den sysselsättnings-situation som är gällande för Gotland i förhållande till riket i övrigt. Detta gör jag med anledning av vad utskottet skriver på s. 156, där man framhåller att den registrerade arbetslösheten på Gotland tillhör de lägsta i landet.

Antalet arbetslösa personer och personer i samtliga arbetsmarknadsåtgärder i förhållande till befolkningstalet uppgick till i genomsnitt följande jämförelsesiffror.

	1979	1980	1981
För Gotland	6,0 %	5,0 %	5,0 %
Rikssiffran	4,8 %	4,2 %	4,6 %

Regionalpolitiken

För den gotländska ungdomen är situationen, som jag tidigare sagt, ännu svårare: omkring 15 % var arbetslösa eller hänvisade till arbetsmarknads-politiska åtgärder.

Även om antalet öppet arbetslösa har kunnat hållas nere på grund av vidtagna arbetsmarknadspolitiska åtgärder, är dock mera kraftfulla närings-politiska åtgärder nödvändiga för att på så sätt minska den konstanta bristen på arbetstillfällen som är rådande på Gotland. Länsstyrelsen har i en sammanställning konstaterat att det föreligger behov av 2 000 nya arbetstill-fällen under 1980-talet. Här har man inte räknat med den neddragning som aviserats från L M Ericsson.

Gotlands näringslivsstruktur avviker markant från den riksgenomsnittliga. De areella näringarnas andel är tre gånger så stor på Gotland som i riket i övrigt. Industrins andel är däremot endast drygt hälften av rikets. Den svaga industrialiseringen, som historiskt kan förklaras med öläget, gör att Gotland är och på sikt förblir starkt beroende av de areella näringarna. Det regionalpolitiska arbetet för att skapa tillräcklig bassysselsättning på Gotland måste därför även i fortsättningen i hög grad omfatta dessa näringar.

Ett område som länsstyrelsen satsat projektmedel på är utvecklingen av växthusodling. Uppvärmning med olja är i dagens läge inte ekonomiskt möjlig, utan alternativ energi måste användas. Jag kan nämna att befintliga anläggningar på Gotland nu uppvärms med resp. värmepump, kol, spillolja och fjärrvärme. Lokaliseringen av nya växthus kan göras helt med hänsyn till valet av uppvärmning, eftersom moderna odlingar sker i växthus med betonggolv och odlingssubstrat. Intresset för nyetablering finns, men då investeringskostnaderna för uppförande av sådana anläggningar i förhållan-de till eget kapital inte kan anses vara tillfredsställande, har man avvaktat.

Det är mot den bakgrunden som vi motionärer anser att det skulle vara ett berättigat stöd till en näring som har framtiden för sig om samhället, som vi motionärer framhållit, skulle kunna ge lokaliseringsstöd till uppförande av växthus enligt samma villkor som gäller för kommunala industrilokaler. Det är att märka att vi inte har begränsat vårt yrkande till att gälla endast Gotland, utan vi anser att det skulle vara en fördel för all svensk växthusodling om ett sådant stöd skulle kunna utgå.

Tyvärr är inte utskottet av samma mening som vi motionärer, utan man vill avslå vår motion.

Herr talman! Mot ett enhälligt utskott är det inte meningsfyllt att yrka bifall till motion 1981/82:2348. Men vi återkommer i frågan.

Anf. 113 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Till arbetsmarknadsutskottets betänkande 1981/82:23, som behandlar-regeringens proposition om program för regional utveckling och resurshushållning, har fogats ett antal reservationer, av vilka jag här tänker ta upp nr 67, inplacering i stödområde av Gotlands kommun. Det är en reservation som utskottets center- och folkpartiledamöter står bakom.

Gotland liknar inte något annat län när det gäller läge, natur och

befolkningsstorlek. Detta medför speciella problem men också särskilda möjligheter att arbeta och bo på ön. Till fördelarna hör tillgångar som goda sociala förhållanden, vacker och intressant natur, rika kulturhistoriska skatter, ett gynnsamt klimat, goda jordar för ett allsidigt jordbruk, råvaror som kalksten och skog och närhet till fiskevatten.

Den varje år till ca 330 000 människor uppgående turistströmmen söker främst öns värden på sommaren. För de bofasta har ön stora kvaliteter även resten av året. Förutom de unika möjligheterna när det gäller fritid och rekreation kan nämnas det lilla formatet med korta avstånd mellan människor och organisationer. Visby har småstadens charm och sociala liv. Ändå är den vital och expansiv och är länets kulturella, administrativa och ekonomiska centrum.

Efter de areella näringarna, offentliga sektorn och industrin kommer turismen på fjärde plats som näringsgren. Den har sålunda stor betydelse för sysselsättningen på Gotland, liksom för bibehållandet av viss service i områden med vikande befolkningsunderlag. Gotland har klassificerats som primärt rekreationsområde. Det är då med tillfredsställelse som man konstaterar att stöd bör kunna lämnas till företag inom turismnäringen och att turistföretag i fortsättningen, enligt proposition 1981/82:118, skall ingå i utvecklingsfondernas målgrupp. Bl. a. innehåller propositionen också förslag om stöd för aktiviteter som medverkar till att förlänga turistsäsongen, vilket har stor betydelse inte minst för Gotland.

Till stor del måste gotlänningarna vara självförsörjande i fråga om arbete och service. Vi har inte samma möjligheter som på andra håll att få arbete och service utanför länsgränsen. Det har i och för sig fört med sig att det finns en hel del offentlig, kommersiell och kulturell service som inte annars skulle finnas i en så pass liten region.

Gotland har under de senaste årtiondena haft en mycket ogynnsam befolknings- och näringslivsutveckling. Det är endast Jämtlands län som har haft en sämre befolkningsutveckling under efterkrigstiden. Under 1970-talet har utvecklingen åter börjat peka i positiv riktning, men endast en ringa del av den tidigare befolkningsminskningen har återtagits.

Gotland har fortfarande en näringsstruktur med stor andel sysselsatta i jord- och skogsbruk, ungefär 18 %. Och vi har en, jämfört med riket, liten industrisektor – ungefär 16 %. Detta förhållande råder inte i något annat län.

På grund av det gotländska näringslivets ringa omfattning och även ensidiga struktur jämfört med andra län samt avsaknaden av pendlingsmöjligheter till andra områden, blir de flesta gotlänningars möjlighet att välja arbete mycket begränsad.

Skillnaderna inom Gotlands län och kommun är av betydande storlek. Visby är helt naturligt öns expansiva centrum, med en stor koncentration av arbetstillfällen. Framför allt är det den offentliga sektorn som medverkat till detta, med den inte ringa andel som de militärt anställda utgör. Samtidigt som Visbyområdet kunnat uppvisa en positiv utveckling har obalansen gentemot de mer perifera områdena på ön förstärkts i och med att

befolkningsminskningen fortgår på norra och södra Gotland.

Regeringen har i ett departementsprotokoll från industridepartementet den 22 juni 1977 medgivit ett unikt undantag för Gotland från reglerna om kommun som minsta enhet i länsplaneringen. Det innebär att man delat Gotland i tre lokala arbetsmarknader och att all utvecklingsplanering bedrivs utifrån denna indelning. Detta skall ses mot bakgrund av att Gotlands län består av en enda yttor kommun, med stora inomregionala obalanser. Hittillsvarande utveckling ger en klart negativ bild för norra och södra lokala arbetsmarknaderna vad gäller både sysselsättning och befolkningsutveckling.

Mellan folk- och bostadsräkningarna 1965 och 1975 minskade norra och södra arbetsmarknaderna sin befolkning med 9 % och sysselsättningstillfällena med hela 17 %. De prognoser som finns visar på en fortsatt negativ utveckling av dessa områden, medan mellersta Gotland med Visby får en fortsatt relativt stark tillväxt. Norra och södra Gotland närmar sig den kritiska gränsen för serviceunderlag för skolor, postkontor, affärer och annan samhällsservice.

Förutsättningar för att omfördela verksamhet till norra och södra delarna av ön finns så till vida att fler arbeten skapas i Visby än vad som behövs för befolkningen i den mellersta arbetsmarknaden. Med ett förbättrat stöd av en aktiv lokaliseringspolitik skulle näringslivets utveckling påverkas förmånligt i ytterområdena.

Sedan några år tillbaka har man från bl. a. länsstyrelsen och de gotländska riksdagsmännen försökt att skapa förståelse för de problem som jag här redogjort för och föreslagit, att norra och södra lokala arbetsmarknaderna skulle inplaceras i ett högre stödområde än mellersta. Utvecklingen motiverar detta, och eftersom Gotlands särställning tidigare markerats i och med beslutet om att den regionalpolitiska planeringen får ske på tre delområden, borde det ha varit möjligt att i propositionen föreslå en sådan delning av Gotland.

Under den allmänna motionstiden i år väckte Per-Axel Nilsson och jag en motion om att riksdagen skulle uttala sig för att de norra och södra lokala arbetsmarknadsområdena på Gotland överförs från dåvarande stödområde 4 till stödområde 5. Överfört till den nya områdesindelningen skulle förslaget innebära att mellersta Gotland blir kvar i område C och norra och södra Gotland uppflyttas till område B.

I den utskottsbehandling som förevarit har alltså center- och folkpartiledamöterna reserverat sig till förmån för vår motion, och jag hoppas att kammaren kommer att besluta i enlighet med denna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 67.

Anf. 114 STEN SVENSSON (m) replik:

Herr talman! Gunhild Bolander har nu pläderat för en uppdelning efter församlingsgränser i Gotlands kommun. Regeringen har ansett att man inte skall göra en sådan uppdelning. Vi moderater biträder denna uppfattning. Får jag fråga Gunhild Bolander: Vilka församlingar skall föras till det ena resp. det andra stödområdet?

Herr talman! En karta var fogad som bilaga till den motion som vi väckte under allmänna motionstiden. Av kartan framgår vilken gränsdragning som gäller för de lokala arbetsmarknaderna. Vårt förslag är att man följer den gränsdragning som tidigare är accepterad av regeringen.

Anf. 116 STEN SVENSSON (m) replik:

Herr talman! Som framgår av propositionen har man gjort en mycket klar och tydlig redovisning av gränserna i förslag till delning av andra kommuner. Så har förhållandet icke varit från reservanternas sida i det här fallet. Man har i reservationen sagt att man inte kan klara ut detta, utan överlåter det åt regeringen. I de andra fallen, de som gäller kommuner i Norrland, kan vi tydligt se vad vi har att rösta om. Det kan vi inte göra beträffande Gotlands kommun. Det lämnade svaret är klart otillfredsställande, och vi kan från vårt håll inte stödja förslaget, varken i första eller i andra hand.

Anf. 117 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! I den del av näringsutskottets betänkande som behandlar östra Mellansverige sägs att befolkningsökningen i Södermanlands län har varit blygsam sedan år 1970. Det beror på den ogynnsamma utvecklingen inom näringslivet. År 1980 arbetade ca 32 % av de sysselsatta inom industrin, vilket är betydligt över riksgenomsnittet. I ungefär motsvarande grad är servicesektorn underrepresenterad. Den mest ogynnsamma situationen har Eskilstuna och Oxelösund, som haft en klar nedgång.

Jag skall för att spara tid nöja mig med att ta Eskilstuna som exempel. Färska prognoser från länsplaneringen pekar på att tillbakagången fortsätter. För perioden 1980–1990 utgår man från att antalet sysselsatta kommer att minska med 3 300 personer, och antalet invånare kommer att minska med 2 600.

Näringsutskottet vitsordar de uttalanden som vi sörmländska socialdemokrater gjort i en motion till årets riksmöte om att det behövs en vidareutveckling av länets industriella kapacitet. Vidare stöds kravet på prövning av ny statlig verksamhet till länet.

Vi är medvetna om att problemen inom industrin för riket totalt inte kan lösas genom att tillverkningsenheter flyttas mellan olika regioner. Inriktningen måste vara att man satsar på en vidareutveckling av varje läns speciella profil och kunskaper. I Sörmlands fall gäller det att stärka den företagsamhet man har och skapa ett ökat inslag av högkvalificerad s. k. kunskapsintensiv produktion, genom att man verkar för att de många fjärrstyrda koncernföretagen bygger ut sådan verksamhet i anslutning till sina tillverkningsenheter i länet.

På grund av den pågående avindustrialiseringen krävs att den samlade politiken för regional balans aktiveras. Därvid måste statsmakterna enligt min mening skaffa sig strategi och verktyg i form av aktiv näringspolitik, som direkt tar sikte på att påverka strukturen inom industrin.

Från socialdemokratisk sida har vi sedan länge uppmärksammat den

geografiska uppsplittring av verksamheten som genomförts under senare år i vissa större företag. Medan den egentliga produktionen sker i anläggningar ute på industriorterna, koncentreras verksamhet som rör företagsledning, administration, marknadsföring, forskning och utveckling till ett fåtal större orter. Därmed utarmas industrimiljön ute på de gamla industriorterna. Ungdomarna i våra skolor har inom sitt hemlän ingen differentierad arbetsmarknad att söka sig till. De framtida möjligheterna att bedriva framgångsrik industriproduktion ute på de gamla industriorterna blir i hög grad beroende av vår förmåga att bryta dessa koncentrationstendenser.

Som utskottet påpekar har ett mycket intensivt arbete bedrivits inom Sörmlands län under flera år, som syftat till en sådan förnyelse av industriell verksamhet. Men i ett läge där flertalet basnäringar står mitt uppe i en smärtsam omställning krävs betydligt mer genomtänkta centrala, statliga insatser till stöd för verksamheten i de drabbade länen.

Herr talman! Jag skall nöja mig med dessa principiella synpunkter, som givetvis har en vidare syftning än till mitt eget län. Det är uppenbart att nuvarande balansrubbningar måste hävas genom ökad produktionskraft baserad på fullt utnyttjande av våra arbetskraftsresurser. Samhällets medverkan i dessa stycken måste ske bl. a. genom en kraftfull näringspolitik utan geografiska begränsningar och differentierad med hänsyn till regionala förhållanden.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

I detta anförande instämde Holger Bergman, Svante Lundkvist och Göran Persson (alla s).

Anf. 118 TORSTEN KARLSSON (s):

Herr talman! Normalt hör inte Motala hemma i något stödområde, men med hänsyn till den utveckling som arbetsmarknaden i Motala har genomgått under de senaste fem sex åren är stödåtgärder nödvändiga för att man skall kunna rekonstruera denna raserade arbetsmarknad, som inte inskränker sig bara till Motala kommun utan berör flera kommuner i hela västra länsdelen.

Motala kommun hade under första delen av 1970-talet en expanderande industrisysselsättning. Det var främst Electrolux och Luxor som hade god konjunktur för sina produkter. Men den utvecklingen fick en dramatisk vändning under senare delen av 1970-talet, och den fortsätter alljämt i negativ riktning. Anledningen till detta är främst en nära nog total nedläggning av Motala Verkstad och neddragningen vid Luxor. Ett tiotal mindre företag har dessutom lagts ner under denna tid.

Motala har också den högsta arbetslösheten i länet. Den har ökat med ca 100 % sedan 1979 och kan beräknas komma att omfatta ca 3 000 personer. Motala har dessutom börjat vidkännas en befolkningsminskning, som naturligtvis kommer att accelerera framöver.

Uppskattningsvis har Motala på grund av vad jag tidigare redovisat

förlorat mellan 4 000 och 5 000 arbetstillfällen. Länsstyrelsens prognos visar att en minskning med ytterligare nära 2 000 arbetstillfällen kommer att ske fram till 1990, om inga kraftfulla åtgärder kommer till stånd för att vända utvecklingen. Länsstyrelsen konstaterar att varken lokala eller regionala resurser är tillräckliga för att klara problemen i Motala, utan statliga insatser med betydande ekonomiskt stöd måste till.

Bedömningen av den fortsatta nedgången har främst skett med utgångspunkt i vad som just nu händer vid Luxor, där ca 800 arbetstillfällen kommer att försvinna.

Såväl lokalt som regionalt görs det i dag ansträngningar så långt resurserna räcker. En särskild arbetsgrupp har tillsatts av länsarbetsnämnden. Utvecklingsfondens personal hjälper till med rådgivning till folk som har för avsikt att starta eget. Flera andra åtgärder har satts in.

Länsstyrelsen har i skrivelse till regeringen hemställt att Motala skall inplaceras i stödområde 3. Jag följde upp denna framställning i motion 643, som lämnades under den allmänna motionstiden, men jag kan nu konstatera att framställningen varken i regeringspropositionen eller i den borgerliga utskottsmajoritetens skrivning har föranlett förslag till någon åtgärd, trots att industriminister Åsling har uttalat att han välvilligt skall pröva frågan om lokaliseringsstöd till Motala. Detta uttalande gjorde han i denna kammare så sent som den 23 november förra året.

Jag skall inte yrka bifall till min motion, där jag kräver att Motala skall inplaceras i stödområde. Jag vill i stället hänvisa till den socialdemokratiska partimotionen 2352, som ligger till grund för reservationen 26 om lokaliseringsbidrag utanför stödområdena m. m. I reservationen konstateras att det är angeläget att stöd till industriell förnyelse kan lämnas i samband med svåra strukturproblem i utsatta lokala arbetsmarknader även utanför stödområdet. Detta skulle kunna ske under en begränsad tidsperiod. Om riksdagen bifaller den socialdemokratiska reservationen har mitt motionsyrkande blivit i stort sett tillgodosett.

Det skulle naturligtvis finnas mycket mer att säga om arbetsmarknaden i Motala. Det hade också varit intressant att få redogöra för situationen på den totala arbetsmarknaden i Östergötlands län, men med hänsyn till att det är angeläget att vi begränsar vår taletid skall jag be att få yrka bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

Anf. 119 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! I vpk:s partimotion i anslutning till den regionalpolitiska propositionen påpekas att nya regionala kriser uppstått i en rad områden och att detta nödvändiggör en helt ny regionalpolitik.

En ny regionalpolitik måste utgå från speciella problem och beakta särskilda förutsättningar i resp. regioner. Jag har för avsikt att peka på två geografiska områden, där jag menar dels att den hittills förda regionalpolitiken är otillräcklig för att lösa problemen, dels att särskilda förutsättningar finns för utveckling.

Det ena området är Östergötlands län, vars problem och utvecklingsmöj-

ligheter jag berört i motion 833. Det är inget tvivel om att detta län genomgått och genomgår en negativ sysselsättningsutveckling. Branscher och industrier som utgjort ryggraden i sysselsättningen på vissa orter har avvecklats eller kraftigt minskat i betydelse.

Läget i Motala är en aktuell illustration till den negativa utvecklingen men inte det enda oroande draget. Flera andra orter i länet präglas av sysselsättningsproblem.

Ett annat speciellt drag är det starka inslaget av militär verksamhet i sysselsättningen, särskilt i Linköping.

Arbetsmarknadsutskottet registrerar vad jag anfört i motionen såväl om strukturproblemen i länet som beträffande de särskilda förutsättningarna för utveckling av den industriella verksamheten i länet. Till dessa särskilda förutsättningar hör bl. a. förekomsten av universitet och teknisk högskola med forskningsresurser liksom förekomsten av data- och elektronikindustri. Jag menar också att den militära flygplansindustrins resurser bör kunna komma till användning för utveckling på andra områden, såsom energi, kollektivtrafik, miljö, sjukvård. Utskottet fortsätter dock att leva på hoppet att JAS-projektet skall få långsiktiga positiva effekter på industrisysselsättningen. Samma synsätt kommer till uttryck i det särskilda yttrande som socialdemokraterna fogat till utskottsbetänkandet. Några åtgärder för att bryta den militära dominansen i sysselsättningen ville man tydligen inte vidta, men uppgiften att satsa på civila alternativ kvarstår som lika angelägen efter riksdagens beslut om det miljardslukande JAS-projektet.

Arbetsmarknadsutskottets något mer engagerade refererande av vad som i motionen anförts om situationen i Östergötland, jämfört med förra årets skrivning, skall kanske ses som ett positivt tecken men ändå mycket begränsat.

Om man verkligen har en strävan att ta några nya grepp i regionalpolitiken, så borde ett län som Östergötland vara synnerligen lämpligt för att utforma ett åtgärdsprogram för utveckling och sysselsättning, så som föreslagits i motion 833. Det är beklagligt att utskottet inte biträtt förslaget. Det är beklagligt för Östergötland men också för den regionalpolitiska verksamheten i stort, som kunde tillföras värdefulla erfarenheter.

Det andra geografiska område som jag vill peka på är vissa kommuner i Småland och Östergötland, ett område som också är känt under benämningen Inlandsovalen. Den fråga jag vill beröra gäller ett regionalpolitiskt försöksprojekt där. Det finns flera motioner som delvis berör samma geografiska område. I motion 322 har jag tillsammans med Bertil Måbrink i år liksom förra året fört fram tankegångar som utarbetats inom ovalen. Till det nyskapande och intressanta i detta projekt hör att sju kommuner inom fyra län berörs, nämligen Kinda i Östergötland, Eksjö och Vetlanda i Jönköpings län, Uppvidinge i Kronobergs län och Högsby, Vimmerby och Hultsfred i Kalmar län. Projektet går alltså över såväl kommungränser som länsgränser. Berörda kommuner har en likartad struktur.

LO-sektionerna i dessa kommuner har arbetat med målsättningen att inom regionen skapa en naturlig och fungerande arbetsmarknad. Projektet

omfattar såväl arbete som utbildning, kultur, kommunikationer och service. En rad uppslag har arbetats fram för regionens utveckling.

Sedan frågan förra gången behandlades av riksdagen har projektet utvecklats. Sålunda har det fackliga engagemanget vidgats från LO-sektioner till berörda LO-distrikt. Inlandsovalen ingår också i Arbetslivscentrums forskningsprojekt.

Arbetsmarknadsutskottet gör en artig bugning mot området och säger att man ser positivt på de försök som görs att gemensamt ta nya initiativ för att främja utvecklingen i dessa kommuner, men sedan vill man inte gå längre. Det ankommer på länsstyrelserna att initiera en samverkan, anser utskottet.

Men vi framför i motion 322 att Inlandsovalen bör komma i fråga som ett regionalpolitiskt försöksprojekt, att en statlig kommitté, vari bl. a. representanter för den fackliga rörelsen ingår, bör utses för projektet, att kommittén fortlöpande rapporterar om arbetet och att en offentlig utvärdering görs senast 1985. Detta är betydligt mer långtgående än att förvänta initiativ från länsstyrelserna.

Gemensamt för behandlingen av båda de motioner som jag här har berört är att utskottet inte har förmått lyfta blicken och göra något annat än de traditionella greppen. Syftet med båda motionerna har varit just att söka få till stånd en vidgad syn. Motionerna har pekat på speciella problem och speciella förutsättningar att på ett nytt sätt angripa problemen. Jag har viss förståelse för svårigheterna att bland alla anmälda problem ta upp enskilda till särskild behandling. Men ändå tror jag att det är just det som måste till. Det handlar inte om att vare sig Östergötland eller Inlandsovalen skulle bli gynnade på andras bekostnad. Det handlar om att söka ta nya grepp på frågorna. Här finns lämpliga uppslag för att göra detta, och det skulle gagna regionalpolitiken i dess helhet.

Dessa strävanden måste drivas vidare. Beklagligtvis måste det ske mot det ansvariga utskottets passivitet, men jag tror att i takt med de växande lokala och regionala aktiviteterna kommer också förståelsen i utskottet och riksdagen att öka.

Jag yrkar, herr talman, bifall till motionerna 1981/82:322 och 833.

Anf. 120 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att stor politisk enighet råder om de allmänna målen för regionalpolitiken. Huvudmålet är att skapa förutsättningar för arbete, service och en god miljö åt alla människor, oavsett var de bor i landet. Det står "skapa" i propositionen och i betänkandet. Men till att börja med måste vi rätt ta till vara de förutsättningar som finns i form av människor och naturtillgångar i skilda delar av landet.

En balanserad utveckling i alla delar av vårt land vad gäller arbete och service är av stor vikt. Inte minst gäller det för glesbygden. Den finns i såväl norr som söder.

I en motion, 1981/82:1532, har jag belyst förhållandena i min hemkommun

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Ydre i södra Östergötland, så som vi upplevde hösten och vintern 1981-1982, med bl. a. besvärande ungdomsarbetslöshet, korttidsvecka i våra småindustrier. Jag är djupt medveten om att flera kommuner i länet och i angränsande län uppvisar motsvarande förhållanden.

Ydre kommun har hittills varit inplacerad i stödområde 1. I kommunen har man inte upplevt att placeringen gett den förväntade utdelningen. Uppsplittningen på en mängd olika stödformer av mer eller mindre regionalpolitisk karaktär och ett stort antal organ som handlägger dessa stödformer verkar förvirrande på de företag som stöden är avsedda för.

I det beslut riksdagen nu skall fatta ges länsstyrelsen ökad och samordnande beslutsfunktion. Jag tror att det är bra.

Med tacksamhet noterar jag att arbetsmarknadsutskottet på sid. 149 i betänkandet utförligt behandlat de problem en kommun av Ydres struktur kan behöva hjälp med från landets gemensamma resurser. Med det förslag som riksdagen fattar beslut om i dag ges möjlighet att erhålla investeringsbidrag till projekt upp till 20 % av investeringskostnaderna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis understryka hur viktigt det är att åtgärder från skilda centrala och regionala myndigheter drar åt samma håll i regionalpolitiken. Tyvärr är motsatsen ibland fallet. Jag vill nämna ett aktuellt exempel.

Ydre kommun räknar med att i framtiden få bidrag för utveckling av turismen inom sitt område. Sommenområdet är i den fysiska riksplaneringen omnämnt som riksintressant från det rörliga friluftslivets synpunkt.

Just nu har kommunen att yttra sig till länsstyrelsen om vägverkets förslag att ytterligare minska trafiktiderna för färjetrafiken Korpön-Blåvik. Att trafiken upprätthålls är av största vikt och betydelse för åretruntboende. Dessutom har trafiken sommartid ett utomordentligt turistiskt värde. Att dra in färjan under större delen av året och begränsa färjetiden under sommaren är att svårt begränsa förutsättningarna för den turism som nu finns. Ansträngningarna att i framtiden öka turismen med stöd av statliga insatser motverkas i hög grad av den nu planerade nerdragningen av här berörd färjetrafik.

Den vänstra handen måste få veta vad den högra gör eller tänker göra. Den sentensen behöver aktualiseras i all samhällelig verksamhet, så också för en framgångsrik politik för regional balans i vårt land.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan, utom i de punkter som omfattas av reservationerna 67, 70 och 80, som jag yrkar bifall till.

I detta anförande instämde Anna Wohlin-Andersson (c).

Anf. 121 RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! Värmland har en särdrag som gör länet särskilt utsatt för kriserna i den kapitalistiska ekonomin. Värmland domineras sedan länge av mäktiga storbolag, som har den avgörande makten över industrins utveckling i regionen. Värmland har ett stort antal bruksorter där en enda industri svarar för nästan hela sysselsättningen om man undantar kommunal verksamhet.

Totalt har folkmängden minskat samtidigt som industrins anställda och skogsbrukets anställda har minskat i antal. Den utvecklingen har pågått sedan 1960-talet, och dagens situation inger inga förhoppningar om en vändning.

Sedan lokaliseringsstödet infördes har stora belopp ställts till företagens förfogande.Utfästelser om nya arbeten har inte infriats helt; och den negativa utvecklingen för industrisysselsättningen har inte kunnat brytas.

I år ökar arbetslösheten ytterligare jämfört med samma period förra året, och till hösten är utsikterna mycket mörka. Arbetslösheten i Värmland slog i vintras nya rekord. Vänerskog gick i konkurs, och därmed gav skogsägar-koooperationen upp sina ambitioner att hålla i gång en regional industri byggd på länets egna råvaror. Det i dag dominerande skogsbolaget Billerud-Uddeholm, numera kontrollerat av Wallenberggruppen, minskar planerligt antalet produkter och lägger ner arbetsplatser och tillverkningar. Koncentrationen fortgår, och arbetena försvinner.

Värmlandsdelegationen förde i slutet på 1970-talet en hopplös kamp för att vända Värmlands industriella utveckling. De flesta och bästa idéerna fick läggas på is när statsmakterna svek i fråga om pengar. Utvecklingsfonden arbetar vidare med att ge marginella bidrag till rekonstruktioner och nyetableringar. Nya unga företagare utbildas på kurser, men tillskotten av nya företag och framför allt nya arbeten förblir marginella.

Vad gör då regeringen för Värmland? Sent, alltför sent, beviljades pengar till ytterligare beredskapsarbeten i vintras. En rad olika s. k. ungdomsinsatser har formulerats, men de fungerar inte i praktiken. I övrigt hoppas denna skrytsamma och pratsamma regering på marknadsekonomins självläkande krafter. Med chefsideologen Åsling i spetsen formulerar regeringen en luftig ideologi som tröst för de tusenden som drabbas av arbetslösheten.

Förr om åren riktade vpk tyngdpunkten i kritiken mot den regionala obalansen, mot flyttlasspolitiken. Det fanns många konkreta exempel på hur hela orter utarmades när de yngre och arbetslösa flyttade hemifrån. I Torsby kommun t. ex. livnärde sig en stor andel av befolkningen genom att veckopendla till industrier i Göteborgsregionen. Men i dag drabbas också de delar av landet som en gång benämndes tillväxtregioner. T. o. m. friheten att flytta dit jobben finns har berövats värmlänningen.

Privatkapitalet har misslyckats med uppgiften att ge Värmland en industriell utveckling. Möjligheten att öka förädlingen inom länet försum-mades. Värmlands gamla basindustrier drogs in i den landsomfattande omstruktureringen, samtidigt som makten ytterligare koncentrerades till bankpalatsen i Stockholm.

Nu krävs en övergripande planering för att vrida utvecklingen i Värmland mot expansion och förnyelse och bryta den avveckling som härjar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion 471.

Anf. 122 KARL-ERIC NORRBY (c):

Herr talman! Värmlands län tillhör de län som mött de svåraste verkningarna i Sverige av de problem som orsakats av samtidiga strukturella

och konjunkturberoende svårigheter i industrivärlden. Länet har traditionellt haft ett relativt ensidigt näringsliv med tyngdpunkt i trä- och stålbranscherna. Båda dessa branscher har nu under en följd av år haft problem, och det är väl känt att detta drabbat Värmlandsföretagen mycket hårt. Många nedläggningar och inskränkningar har skett, vilket lett till ett minskat antal industriarbetstillfällen.

Befolkningsutvecklingen under 1981 var mycket negativ för länet – närmare 1 000 människor mindre bodde i länet vid det senaste årsskiftet jämfört med det närmast föregående. Födelseunderskottet är betydande, och dessutom kan vi notera att många ungdomar flyttar från länet av tvingande arbetsskäl. Arbetslösheten är näst Norrbottens den relativt sett största i landet.

Länsstyrelsen i Värmlands län framför i 1982 års länsplaneringsrapport att utvecklingen i länet under år 1981 varit i högsta grad problematisk. Det finns tydliga tecken på att den alltmer börjar likna utvecklingen under 1960-talet, dvs. med nettoutflyttning, sysselsättningsminskning och hög öppen arbetslöshet.

Situationen i länet motiverar därför, enligt länsstyrelsens bestämda uppfattning, att Värmlands län ägnas särskild uppmärksamhet från regeringens sida. Det allt aktivare arbetet på regional och lokal nivå måste följas upp och kompletteras med en positiv och konkret central behandling av åtgärdsförslag och krav på insatser från länets sida. De av riksdagen under de senaste åren särskilt beviljade anslagen på 12 och 20 milj. kr., för att främja den industriella utvecklingen, är tecken på att man från länets sida rönt framgång när det gäller att föra fram behovet av insatser i länet. Länsplaneringsarbetet har här enligt länsstyrelsens mening spelat en viktig roll.

Länsstyrelsen vill också understryka att det råder stor osäkerhet i länet om den framtida sysselsättnings-, arbetsmarknads- och befolkningsutvecklingen. Enligt länsstyrelsens uppfattning är risken mycket stor för att utvecklingen under 1980-talet blir väsentligt mer negativ än vad länsstyrelsens prognoser i länsplaneringen 1980 antyder.

Sysselsättningsutvecklingen är mycket oroande, och det är fortfarande svårt att bedöma effekterna av de pågående förändringarna. Detta gäller såväl i skogsindustrin som i järn- och stålindustrin och i industrin i övrigt. Situationen inom skogsindustrin är kanske särskilt oviss, inte minst beroende på att konsekvenserna av Vänerskogskonkursen ännu ej kan överblickas.

Det finns emellertid också positiva drag i länets utveckling. Genom riksdagsbeslut har länet under de två senaste åren tillförts särskilda resurser för att främja den industriella utvecklingen. Detta har gjort det möjligt att bl. a. bilda investmentbolaget Wermia. På sikt bör detta bolag kunna bidra till en behövlig förnyelse och förstärkning av näringslivet. Övriga delar av de anslagna medlen har över huvud taget möjliggjort en hög intensitet i de regionala och lokala ansträngningarna att skapa sysselsättningstillfällen i länet.

Av lokaliseringsstödsverksamheten och utvecklingsfondens kreditverk-

samhet framgår vidare att en rad småföretag förnyats och att en väsentlig nyetablering skett.

Vi vill också i detta sammanhang betona sambandet mellan en offensiv småföretagsinriktad näringspolitik och möjligheterna till en positiv glesbygdsutveckling. Det gäller att ta till vara glesbygdens produktionsbetingelser i ett småskaligt samhälls- och produktionsmönster. Samhället bör i ett sådant perspektiv stimulera och stödja kombinerade verksamheter som jordbruk/skogsbruk/fiske, malm- och mineralproduktion, energiproduktion, hemslöjd/hantverk/småindustriell verksamhet, turism/serviceverksamhet.

Vi har i olika motioner tagit upp dessa frågor och föreslagit ökat statligt stöd för sysselsättningsskapande åtgärder. När man tar del av proposition 113 och arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 23 kan man konstatera att kraven i våra motioner i stora stycken är tillgodosedda.

När det gäller tilldelningen av medel och fördelningen på länen säger utskottet att det utgår från att regeringen vid fördelningen beaktar förekommande sysselsättningsproblem och utgår från att förekomsten av glesbygdskommuner med särskilda problem beaktas vid medeltilldelningen.

Utskottet säger vidare att det mot denna bakgrund finns anledning att räkna med att Värmlands län tilldelas större resurser än vad länets andel befolkningsmässigt sett skulle motivera.

Lägger man till detta att utskottet föreslår att Arvika och Säffle kommuner skall inplaceras i stödområde C konstaterar jag att utskottet har tagit stor hänsyn till våra motionskrav och tillmötesgått oss på flera punkter. Även om det finns krav på ännu längre gående åtgärder, som nu inte har kunnat tillgodoses, finns det anledning att vi värmlänningar försöker att, var och en efter sin förmåga, arbeta för en positiv utveckling för vårt län och dess invånare.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan utom på de punkter där centerpartisterna i utskottet avgett reservationer, som jag således yrkar bifall till.

Anf. 123 KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Det är vackert i Bohuslän just nu. Vi bohuslänningar tycker naturligtvis att det är vackert under alla årstider, men för dem utanför landskapet är det ändå sommaren som drar mest. Nu förbereder vi oss för den stora invasionen. Från hela Sverige söker man sig till oss och också från utlandet.

Hela Bohuskusten har betecknats som ett riksintresse när det gäller rekreation och friluftsliv, och norra Bohuslän har avsatts som ett primärt rekreationsområde. Det innebär stora restriktioner för området vad beträffar industrisysselsättning. Det har vi funnit oss i i Bohuslän, men vi tycker ändå att med det här riksintresset för Bohuslän också bör följa ett riksansvar. Bohuslän är inte bara sol och salta bad. Vi har i Bohuslän, framför allt i norra Bohuslän, bestående strukturproblem, som kräver samhällsinsatser.

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Strömstad, Tanum och Munkedal har också hört till stödområdet från början. Sotenäs kommun fördes vid mitten av 1970-talet till den s. k. grå zonen, och sedan den nuvarande stödområdesindelningen gjordes hör de fyra kommunerna till stödområde 3.

När regeringen för en tid sedan presenterade den regionalpolitiska proposition som vi nu behandlar blev ledarrubriken i en av våra tidningar, en borgerlig tidning, "Sveket mot norra Bohuslän". Den rubriken sammanfattar väl reaktionen på förslaget att lämna norra Bohuslän utanför stödområdet.

Jag tänker inte ta upp kammaréns tid med att nu, på nytt, redovisa norra Bohusläns problem, men jag skulle vilja illustrera dem genom att citera ett brev som vi bohuslänska riksdagsmän har fått från en av kommunerna, Tanums kommun. Brevet lyder:

"Tanums kommun får härmed anhålla att Ni i riksdagen protesterar mot regeringens förslag att Norra Bohuslän ej längre skall ingå i stödområde 3.

Kommunen anser att Norra Bohuslän alltför skall ingå i stödområde 3 på grund av områdets långvariga och bestående strukturproblem. Genom hittillsvarande lokaliseringsstöd har industriella satsningar skett som medfört viss stabilisering av sysselsättningen. Området måste emellertid kontinuerligt tillföras nya arbetstillfällen för att kompensera nedgången i de gamla basnäringarna. Skulle emellertid området inte ingå i stödområdet befaras att den tidigare starkt negativa utvecklingstrenden kan återkomma.

Kommunen anser också att hittillsvarande möjlighet till stöd åt turistanläggningar inom det primära rekreationsområdet inom stödområde 3 bör bibehållas och även i praktiken kunna utnyttjas. Turistsatsningar i Norra Bohuslän konkurrerar inte med anläggningar inom fjällområdena eftersom områdena har helt olika karaktär ur turistsynpunkt.

Kommunen är starkt kritisk till att regeringen utan någon form av analys eller undersökning föreslår slopandet av stödområde 3. Om en sådan förändring skall ske måste den bygga på en omsorgsfull kartläggning och analys av respektive områdes problem och utvecklingsmöjligheter." Så långt brevet ifrån – jag vill gärna framhålla det – det centerstyrda Tanum.

Vi socialdemokrater i Bohuslän har i en motion hakat på den socialdemokratiska partimotionen, vari föreslås ett nytt stödområde, stödområde D – alltså en motsvarighet till nuvarande stödområde 3.

Majoriteten föreslår nu avslag på partimotionen och därmed faller ju också yrkandena i vår motion. Men, herr talman, vi är ändå inte direkt missnöjda därför att vår motion har lett till ett klargörande uttalande i arbetsmarknadsutskottets betänkande av följande lydelse: "Utskottet vill slutligen erinra om möjligheterna för områden utanför stödområde att få regionalpolitiskt stöd. Med hänsyn till problemen i norra Bohuslän bör sådant stöd även i fortsättningen kunna utgå i den länsdelen."

Detta är, herr talman, ett bra besked enligt vår uppfattning. Nu litar vi emellertid inte på den nuvarande regeringen i denna fråga, ty den har ju velat avföra norra Bohus län från stödområden och regionalpolitiken. Vi anser

därför att vi behöver en bättre regering och en regering som tar tag i det här problemet och följer upp riksdagens uttalande – det uttalande som riksdagen om en stund kommer att göra på förslag av arbetsmarknadsutskottet.

I detta anförande instämde Lennart Nilsson och Evert Svensson (båda s).

Nr 170

Tisdagen den
8 juni 1982

Regionalpolitiken

Anf. 124 WIVI-ANNE RADESJÖ (s):

Herr talman! Vi har i dag i en lång rad inlägg fått ta del av det ytterst bekymmersamma sysselsättningsläge som landet befinner sig i. Jag vill i denna debatt belysa litet grand av de bekymmer som föreligger i norra Älvsborgs län och som vi socialdemokrater tagit upp i motioner under våren.

Arbetslösheten i exempelvis Dalsland är mycket oroande. Åmål hade i februari månad i år, alltså 1982, en arbetslöshet på över 8 % och Mellerud hade en arbetslöshet på 6,1 %.

Dessa siffror visar att insatser måste till för att vi skall kunna uppnå en bättre balans och rädda bygden. Det har varit besvärligt också tidigare i norra delen av länet, t. ex. på 60- och 70-talen med den skillnaden att det då fortfarande fanns flera expanderande industrier i Götaälvdalen där många av de arbetslösa dalslänningarna kunde få sysselsättning. I dag är också denna del i svårigheter. I Trollhättan och Lilla Edet har många människor friställts.

Vi socialdemokrater menar att det här finns utvecklingsmöjligheter som bör utnyttjas. Vi har i motion nr 444 tagit upp några förslag som syftar till att tillvarata dessa möjligheter. Bl. a. borde man kunna utvidga den offentliga verksamheten genom att staten flyttar verksamhet till norra Älvsborg och också underlättar kommunikationerna till området.

Man bör förstärka Dalslands ställning som lokaliseringsområde och man bör stimulera underleverantörsverksamhet samtidigt som ett ökat samarbete över gränsen till Norge bör kunna underlättas.

Det finns goda förutsättningar för att vi skall kunna få en bra industrisys-selsättning i norra Älvsborgs län, om regering och riksdag är villiga att bistå oss. Därför har vi i motion 444 föreslagit att riksdagen hos regeringen hemställer om att ett program görs upp för näringslivets utveckling i norra Älvsborgs län. Jag måste säga att jag är besviken på utskottets behandling av vår motion. Man avfärdar den enligt min mening alltför lättvindigt och hänvisar till länsplaneringen, som är inriktad på industriell utveckling. Men jag inser att det i dag inte är meningsfullt att yrka på en annan behandling. Vi får väl återkomma i denna fråga.

Herr talman! Med anledning av proposition 113 där Åmål, Färgelanda och Melleruds kommuner har placerats utanför stödområde C, har vi i motionen 2294 tagit upp detta och krävt att dessa kommuner placeras inom stödområdet. Det är naturligtvis tillfredsställande att utskottet till viss del har tillmötesgått vår motion genom att placera Åmåls kommun inom stödom-rådet. Men jag måste naturligtvis beklaga att inte också Färgelanda och den mycket hårt drabbade Melleruds kommun har kunnat placeras inom samma

stödområde. Vi socialdemokrater från norra Älvsborgs län förutsätter dock att länsmyndigheterna får sig tilldelade sådana resurser att de vid behov snabbt kan sätta in åtgärder i de kommuner som nu ställs utanför.

Herr talman! Eftersom utskottet är enigt, har jag inget yrkande.

Under detta anförande hade ledningen av kammarens förhandlingar för en stund övertagits av tredje vice talmannen.

I anförandet instämde Lars-Åke Larsson och Hilding Johansson (båda s).

Anf. 125 SVEN-GÖSTA SIGNELL (s):

Herr talman! I motionen 1981/82:206 har vi fyra socialdemokratiska ledamöter från Skaraborgs län tagit upp frågan om sysselsättningsskapande åtgärder i vårt län. Arbetslösheten i Skaraborgs län omfattar nu omkring 5 000 personer, vilket betyder att närmare 5 % av arbetskraften går utan arbete. Det är utomordentligt nedslående för vårt län, som tidigare har haft en stabil arbetsmarknad. Antalet arbetslösa i länet ligger nu klart över riksgenomsnittet. Det mest allvarliga är emellertid att omkring en tredjedel är ungdomar under 25 år.

Förutom den höga ungdomsarbetslösheten är den kraftigt ökade arbetslösheten bland kassamedlemmar mest betecknande för sysselsättningskrisen i Skaraborgs län. Sedan föregående vår har antalet arbetslösa kassamedlemmar ökat med närmare 1 000 personer. De som tillhör en erkänd arbetslöshetskassa är ju tidigare etablerade på arbetsmarknaden och har haft fasta jobb. När arbetslösheten är stor bland dessa grupper, är det ett tecken på en djupgående sysselsättningskris.

Inom bygg- och anläggningssektorn är sysselsättningsläget i det närmaste katastrofalt för vårt län. Under våren har över 20 % eller närmare 700 byggnadsarbetare gått utan arbete. Vid en jämförelse med landet i övrigt är det endast Norrbotten som kan redovisa dystrare siffror.

Under årets första fyra månader har 57 företag lämnat varsel om nedläggningar och driftsinskränkningar i Skaraborgs län. Totalt berörs 1 239 personer, varav 755 varslats om uppsägning, 87 om korttidsvecka och 397 om permittering. Skulle de nu uteliggande varslen utlösas, kommer detta att innebära katastrofala följder för sysselsättningen i vårt län. Den skaraborgska industrin har en struktur, som gör att industrin till största delen är hänvisad till hemmamarknaden för att finna avsättning för sina produkter.

Herr talman! Åtstramningspolitiken och en vikande köpkraft innebär uppenbara svårigheter för hemmarknadsindustrin.

I morgon är det skolavslutning i de skaraborgska skolorna. Tiotusentals ungdomar lämnar grundskolan och gymnasieskolan. Vad är det för samhälle de kommer att gå ut i? Jo, de går ut i borgerlighetens Sverige, där de flesta av dem inte kommer att erbjudas arbete, utan de får börja sitt vuxna liv med arbetslöshet.

Jag fick häromdagen ett brev, innehållande ett uttalande från skolkuratorerna i Skaraborgs län. Jag tar mig friheten att citera några avsnitt av deras uttalande. De säger följande:

"Skolkuratorerna i Skaraborgs län ser med oro på den tilltagande ungdomsarbetslösheten. Under vårterminen, och särskilt inför skolavslutningen, märker vi en ökande ångest och oro hos de elever som inte kan beredas arbete eller plats i gymnasieskolan eller högskolan. En utbredd apati, en känsla av att det inte ens lönar sig att försöka, märks hos allt fler elever. Framtidshoppet förefaller slocknat hos dessa som varken har arbete eller en gymnasie- eller högskoleplats att gå till.

Åtgärderna måste komma snabbt. Om de grupper som i dag står utan arbete och möjlighet till studier i gymnasium eller på högskola ökar i allt snabbare takt skapas en social och politisk bomb vars konsekvenser kan bli förödande såväl för den enskilde som för samhället."

Skolkuratorerna är en yrkesgrupp som väl känner till dagens ungdomsproblem. I sitt uttalande säger skolkuratorerna vad många av oss känner, och vi delar deras oro för den framtid som dagens ungdom erbjuds.

Allvarligt är också att vi har en regering och en borgerlig riksdagsmajoritet som inte tar dessa frågor på fullt allvar. Det går inte att göra som alltför många borgerliga företrädare och bara hänvisa till att det är en större arbetslöshet i andra länder än i Sverige. Det är en dålig tröst för dagens ungdomar. De är värda bättre än bortförklaringar. Låt oss i stället se till att de kan få sysselsättning.

Finns det då något program för hur sysselsättningen skall kunna säkras i Skaraborgs län? Ja, vid Skaraborgs senaste socialdemokratiska årskongress, i april, antogs ett sysselsättningsprogram, Framtid för Skaraborg, där vi i ett flertal punkter fastslår hur vi socialdemokrater vill att vårt läns framtid skall utformas. Får vi bara möjligheter att genomföra vårt program, då kan även vårt län gå en expansiv framtid till mötes.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla

att arbetslösheten i Skaraborgs län nu ligger klart över genomsnittet för riket,

att byggarbetslösheten i Skaraborgs län tillhör den högsta i landet,

att ungdomsarbetslösheten ständigt ökar och att ca 50 % av de arbetslösa ungdomarna inte uppbär något kontant stöd från vare sig A-kassa eller KAS, samt

att varselsituationen för Skaraborgs län inger ytterligare oro för en ökad arbetslöshet.

Med vår motion syftar vi till att ge regeringen till känna att det finns ett stort behov av sysselsättningsfrämjande åtgärder i Skaraborgs län. Tyvärr har vi ej fått något gensvar från den borgerliga regeringen.

Det verkar nu som om vi i stället får vädja till regeringen: Gör inte situationen än värre under de få månader som ni har kvar att regera.

Jag har inget yrkande, utan vårt hopp står nu till att när vi i höst kommer att mötas skall det finnas en kraftig socialdemokratisk majoritet i riksdagen, och

att Sverige får en socialdemokratisk regering. Då först kan vi se framtiden an med tillförsikt.

I detta anförande instämde Paul Jansson (s).

Anf. 126 ERIC JÖNSSON (s):

Herr talman! På grund av den tidsbrist som präglar kammarens arbete skall jag bara göra några reflexioner kring arbetsmarknadsutskottets betänkande om regionalpolitiken. Dessa reflexioner föranleds av att vi socialdemokratiska riksdagsledamöter från Malmö under den allmänna motionstiden avlämnat en motion om sysselsättningen i Malmöregionen. I nu föreliggande utskottsbetänkande får denna motion sin bedömning.

Det är inte första gången vi avlämnat en motion om sysselsättningspolitiska insatser i Malmöregionen. Och anledningen till att vi sedan några år tillbaka har motionerat i dessa frågor är att Malmöregionen, trots att det där finns rika möjligheter och goda förutsättningar för ett bra näringsliv och en väl fungerande arbetsmarknad, ändå i dag befinner sig en kris.

Vi har vänt oss till arbetsmarknadsutskottet, till regeringen och till riksdagen för att få hjälp i vår, som vi tycker, förtvivlade situation. Malmö, som har varit – och som fortfarande är – en industri- och handelsstad, har under 1970-talet drabbats mycket hårt av den pågående strukturomvandlingen inom näringslivet. Delvis beror detta på en ogynnsam industrisammansättning. Kriserna har slagit särskilt hårt mot de branscher som dominerat i Malmö, exempelvis teko-, verkstads- och varvsindustrin.

Denna utveckling innebär att arbetslösheten just nu slår rekordhårt i Malmö. Medan landet i sin helhet i mars i år hade 2,5 % arbetslösa, noterades för Malmö inte mindre än 4,2 % arbetslösa. Under 1970-talet har antalet arbetstillfällen i Malmö ökat från 136 000 till mellan 138 000 och 139 000. En stark ökning när det gäller deltidsarbetet samt en växande offentlig sektor är förklaringen till denna utveckling. Bakom denna till synes enbart positiva bild döljer sig ett bortfall av 10 000 arbetstillfällen inom det privata näringslivet. Industrin har drabbats hårdast. Men även byggsektorn och handeln hör till förlorarna.

Sammantaget har utvecklingen i Malmö hittills lett till en arbetslöshet som omfattar betydligt mer än 6 000 personer. Av dessa är drygt en tredjedel ungdomar under 25 år. Olika förändringar ute i arbetslivet har medfört att arbeten som tidigare var inkörsporten för ungdomar nu har försvunnit.

Utöver antalet registrerade arbetslösa omfattas ca 3 000 personer av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Därutöver är 9 000 Malmöbor förtidspensionerade. Detta innebär att läget i Malmö är det att uppskattningsvis 10 % av befolkningen i åldrarna 16–64 år av olika skäl står utanför arbetsmarknaden.

Jag tror att det här är bekant för arbetsmarknadsutskottet. Problemet är bara att utskottet förefaller vara opåverkat. Med några rader avfärdar man motionen. Det gäller också våra tidigare motioner i samma fråga, vilka man har avstyrkt.

När arbetsmarknadsutskottet överlämnat sina betänkanden till riksdagen förmodar jag att man varit övertygad om att utskottets egna förslag och motiveringar varit de bästa tänkbara. Men nu i efterhand kan vi konstatera att föreslagna åtgärder inte har räckt till. Vi motionärer har haft rätt. Riksdagens beslut hade behövt kompletteras med förslagen i våra motioner.

När jag för två år sedan här i riksdagen talade i samma fråga nämnde jag att vi då hade nära 4 000 arbetslösa i Malmö. Den gången tyckte utskottet att arbetsmarknadsläget hade ljusnat i Malmöhus län under de senaste månaderna. Vad utskottet tycker i dag blir jag inte riktigt klok på, men faktum är att antalet arbetslösa i Malmö på dessa två år har ökat mer än 60 %, från 4 000 till 6 487 personer, och vad värre är: utöver dessa arbetslösa är det många som framöver blir utan arbete på grund av varsel om nedläggning och driftsinskränkning. På socialvården i Malmö talar man om en fördubbling av arbetslösheten till hösten. Med det når Malmö en arbetslöshetsnivå som finns i resten av Europa och som ingen har velat tro skall drabba Sverige.

Det är mot denna bakgrund som vi i motionen har föreslagit att en särskild sysselsättningsdelegation för Malmöområdet inrättas.

Utskottets mening att det bör ankomma på länsstyrelsen att inrätta speciella delegationer delar jag inte helt. Det övergripande ansvaret för sysselsättnings- och näringspolitiken ligger hos statsmakterna. Om regeringen är på alerten kan den mycket väl ta initiativ till och även delta i en sysselsättningsdelegation av det slag vi föreslagit i motionen.

Får jag i detta sammanhang också erinra om att samtliga socialdemokratiska riksdagsledamöter från Skåne har undertecknat en motion där vi också tar upp en rad förslag för en bättre sysselsättning i de båda Skånelänen. Vi hoppas att även denna motion kommer att innebära att regeringen tar regionalpolitiska initiativ som leder till en bättre arbetsmarknad i hela Skåne.

Åter till Malmömotionen. Eftersom Malmö och Malmöregionen vid sidan om länsmyndigheterna har ytterst litet av statlig förvaltning, föreslår vi i motionen att man överväger att lokalisera statlig verksamhet till Malmö.

Så några ord om kommunikationerna. För Malmöregionens naturliga utveckling är kommunikationerna över Öresund livsviktiga. Jag tycker att det är orimligt att storstadsregionerna på ömse sidor om Öresund skall ha så usla förbindelser som nu. Vi saknar klara direktiv från både den svenska och den danska regeringen om hur de framtida förbindelserna skall utformas. Detta har inneburit en stagnation i trafikplaneringen för berörda kommuner. Därför är det mycket viktigt att den svenska regeringen blir aktiv i sina kontakter med den danska regeringen för att få till stånd ett planeringsarbete om de framtida trafikinvesteringarna.

Får jag till sist, herr talman, uttrycka den förhoppningen att nästa gång vi på detta sätt diskuterar sysselsättnings- och regionalpolitik, skall Sverige vara på väg mot en ljusare framtid.

Anf. 127 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! På den moderata utskottsgruppens vägnar ber jag att få avge följande röstförklaring:

Efter votering under moment 20, till vilket den första moderatreservationen finns fogad, kommer vi i följande berörda moment avseende övriga moderata reservationer ej att begära votering med åtföljande rösträkning. Denna votering kommer att visa de resultatsiffror som följande voteringar givit om vi för vårt vidkommande handlat på sedvanligt sätt.

Detta förfaringssätt från vår sida innebär icke att vi gjort någon prioritering bland våra reservationer eller att vi i sakfrågorna gör någon annan markering än vi eljest har avsett att göra. Initiativet från vår sida sker uteslutande med hänsyn till kammarens pressade tidsprogram och till detta ärendes omfattning. Av tekniska skäl gör vi dock undantag under de moment där det fogats mer än en reservation och kontrapositioner kan väntas.

Herr talman! Vi har med det angivna förfarandet sökt tillmötesgå den vädjan som talmanskonferensen har utsänt till partigrupperna. Det är vår förhoppning att en praxis av denna innebörd kan komma att utbildas i liknande situationer som denna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 128 TALMANNEN:

Med hänsyn till att den förestående voteringen beräknas ta bortåt två timmar, kommer jag vid 24-tiden att hemställa att kammaren då måtte besluta att avbryta voteringen för att återuppta den vid morgondagens sammanträde kl. 09.00.

Målen för regionalpolitiken (mom. 1 och 2)

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (utveckling av större väl differentierade och robusta arbetsmarknader)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 1 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Regionalpolitikens förutsättningar (mom. 3)

I kontrapositionsvoteringen biträdades reservation 2 av Anna-Greta Leijon m. fl. med 143 röster mot 15 för motion 2356 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 161 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 158 för reservation 2 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Stödinsatsernas allmänna inriktning (mom. 4–8)

Mom. 4 (de framtida regionalpolitiska stödinsatsernas inriktning och omfattning)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 3 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 5 och 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7 (ett samlat anslag för beslut på regional nivå om regionalpolitiska stödåtgärder)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 4 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 8 (en ny inriktning av regionalpolitiken)

Utskottets hemställan, som ställdes mot motion 2356 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, bifölls med acklamation.

Länsplanering (mom. 9–12)

Mom. 9 (länsplaneringens inriktning m. m.)

I kontrapositionsvoteringen biträdades reservation 5 av Anna-Greta Leijon m. fl. med 147 röster mot 15 för motion 2356 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 157 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 158 för reservation 5 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 10

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 11 (avskaffandet av ortsplänen som styrinstrument)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 6 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 12 (planeringstal för länen för år 1990)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 7 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Samhällssektorernas roll i regionalpolitiken (mom. 13–26)

Mom. 13–15 (industripolitikens roll i regionalpolitiken)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 8 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Uttalande om jordbruks- och skogsbrukspolitiken

Utskottets motivering godkändes med 161 röster mot 143 för godkännande av utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservation 9 av Anna-Greta Leijon m. fl. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Regionalpolitiken

Mom. 19 (projektreserv inom energiområdet)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 143 för reservation 10 av Anna-Greta Leijon m. fl. 15 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 20 (borttagande av elenergiskatten inom stödområde A)

Utskottets hemställan bifölls med 251 röster mot 68 för reservation 11 av Sten Svensson m. fl.

Mom. 21 (trafikplanering på regional nivå)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 12 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 24 (transportstödet storlek)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 13 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 26

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Statlig verksamhet (mom. 27–33)

Mom. 27 (omlokalisering av statlig verksamhet)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 15 av Sten Svensson m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 28–33

Utskottets hemställan bifölls.

Differentiering av arbetsgivaravgifter som regionalpolitiskt medel (mom. 34–38)

Mom. 34 (differentierade arbetsgivaravgifter som medel i regionalpolitiken m. m.)

I kontrapositionsvoteringen biträdde reservation 16 av Anna-Greta Leijon m. fl. med 147 röster mot 15 för motion 2355 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 157 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 158 för reservation 16 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 35 (regioner som skulle omfattas av sänkning av arbetsgivaravgiften m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 18 av Sten Svensson m. fl., bifölls med acklamation.

Utskottets hemställan bifölls.

Tisdagen den
8 juni 1982

Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Regionalpolitiskt stöd till näringslivet (mom. 39–88)

Mom. 39 (principerna för stödområdesindelningen)

I kontrapositionsvoteringen biträdades reservation 21 av Anna-Greta Leijon m. fl. med 147 röster mot 15 för motion 2356 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 156 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 158 för reservation 21 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 40 (delning av kommuner vid inplacering i stödområde)

Utskottets hemställan, som ställdes mot reservation 22 av Sten Svensson m. fl., bifölls med acklamation.

Mom. 43 (lokaliseringsbidragets storlek och utformning inom stödområdena A–C)

Reservation 24 av Anna-Greta Leijon m. fl., som ställdes mot motion 2356 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, antogs till kontraposition.

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 24 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 45–47 (lokaliseringsbidrag utanför stödområdena, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 158 för reservation 26 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 48 (räntebefrielse på lokaliseringslån m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 27 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 51 (det sammanlagda lokaliseringsstödet storlek)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 29 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 52 och 53 (utbildningsstödet)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 30 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 55 (offertstödet användning)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 158 för reservation 31 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Regionalpolitiken

Mom. 56 och 57 (finansieringen av industricentra m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 32 av Anna-Greta Leijon m. fl.

Mom. 58 (utvärdering av industricentraverksamheten)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 161 röster mot 158 för bifall till utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 33 av Anna-Greta Leijon m. fl. anförda motiveringen.

Mom. 60 (industricentrum i Sollefteå)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 34 av Anna-Greta Leijon m. fl. i motsvarande del.

Mom. 61 (industricentrum i Torsby)

Utskottets hemställan bifölls med 161 röster mot 158 för reservation 34 av Anna-Greta Leijon m. fl. i motsvarande del.

Övriga moment t. o. m. mom. 63

Utskottets hemställan bifölls.

På förslag av talmannen beslöts att omröstningarna beträffande arbetsmarknadsutskottets betänkande 23 skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

8 § Anf. 129 TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista, efter voteringen, uppförs ärendena i följande ordning:

Lagutskottets betänkande 42

Skatteutskottets betänkanden 72, 60 och 71

Socialförsäkringsutskottets betänkande 17

Utbildningsutskottets betänkande 39

Finansutskottets betänkande 43

Trafikutskottets betänkande 36

Jordbruksutskottets betänkande 36

Civilutskottets betänkande 40

Utbildningsutskottets betänkande 31

Näringsutskottets betänkande 44

Konstitutionsutskottets betänkande 31

Finansutskottets betänkande 38

Utbildningsutskottets betänkande 34

Trafikutskottets betänkande 35

Jordbruksutskottets betänkande 41

Näringsutskottets betänkanden 38 och 46

Jordbruksutskottets betänkande 42

Näringsutskottets betänkande 51

Finansutskottets betänkande 42
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 16
Socialutskottets betänkanden 49, 46 och 48
Utbildningsutskottets betänkande 32
Konstitutionsutskottets betänkande 34
Finansutskottets betänkanden 37 och 39
Socialförsäkringsutskottets betänkande 16
Utbildningsutskottets betänkande 35
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 27
Socialutskottets betänkande 45
Finansutskottets betänkande 41
Utbildningsutskottets betänkande 36
Näringsutskottets betänkanden 42 och 54
Socialförsäkringsutskottets betänkande 18
Socialutskottets betänkanden 54–56
Konstitutionsutskottets betänkanden 38 och 39
Finansutskottets betänkanden 44–46, 48 och 50
Utrikesutskottets betänkande 28
Trafikutskottets betänkande 37
Civilutskottets betänkande 42
Utbildningsutskottets betänkande 37
Jordbruksutskottets betänkande 40
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 17

9 § Kammaren åtskildes kl. 23.57.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert